



ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԵՎ ԹԵՍԱՎՈՐՄԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ

2016 ԹՎԱԿԱՆԻՆՈՅԵՄԲԵՐ-ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ
ԱՄԻՍՆԵՐԻՆ ՀՀ ՀԱՆՐԱԿՐԹԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ
ՀԱՍՏԱՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՈՒՄ ԻՐԱԿԱՆԱՑՎԱԾ
ԱՐՏԱՔԻՆԸՆԹԱՑԻԿ ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿ 10-
ՐԴ ԴԱՍԱՐԱՆՆԵՐՈՒՄ ԴԱՍԱՎԱՆԴՈՂ
ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԻ ՀԱՐՑՄԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ



Երևան 2017

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Ներածություն..... 2

1. Ուսուցիչների հարցում 2

2. Դասարաններում աշակերտների թիվը..... 3

 2.1 Ավագ դպրոցների 10-րդ դասարաններում սովորողների թիվը 3

 2.2 Միջնակարգ դպրոցների 10-րդ դասարաններում սովորողների թիվը..... 4

 2.3 Վարժարաններում 10-րդ դասարաններում սովորողների թիվը..... 5

 2.4 Ոչ պետական հանրակրթական ուսումնական հաստատությունների 10-րդ դասարաններում սովորողների թիվը..... 5

3. Ռեզրեսիոն վերլուծություն և ազդեցությունների դասակարգում..... 8

4. Դասագրքեր և օժանդակ նյութեր..... 10

5. Առարկաների դասավանդմանը հատկացվող շաբաթական դասաժամեր..... 11

 5.1 Բնագիտական հոսք..... 11

 5.2 Հումանիտար հոսք..... 13

 5.3 Ընդհանուր հոսք..... 14

 5.4 Տնտեսագիտական հոսք 16

 5.5 Ֆիզմաթ հոսք 17

6. Ուսուցիչների մանկավարժական ստաժը, ատեստացիայի մասնակցությունը, մանկավարժական որակավորման աստիճանները (տարակարգեր)..... 18

 6.1 Ուսուցիչների մանկավարժական ստաժը 18

 6.2 Ատեստացիայի մասնակցությունը 20

 6.3 Մանկավարժության որակավորման աստիճանները..... 22

7. Արտադասարանային պարապմունքները 27

8. Ծնողների մասնակցությունը դպրոցի ուսումնադաստիարակչական գործընթացին..... 28

9. Համակարգչային տեղեկատվական միջոցների կիրառություն..... 28

 Եզրակացություն 31

 Գրականություն..... 35

 Հավելված 1 37

Ներածություն

2016 թվականի նոյեմբեր-դեկտեմբեր ամիսներին Գնահատման և թեստավորման կենտրոնը իրականացրել է ՀՀ հանրակրթական 60 ուսումնական հաստատությունների 10-րդ դասարաններում դասավանդող ուսուցիչների հարցում, որոնք լրացրել են ուսուցչի հարթաթերթ (տե՛ս հավելված 1): Հարցման նպատակն է եղել ուսումնասիրել ուսուցիչների մանկավարժական ստաժի, ատեստացիայի մասնակցության և որակավորման աստիճանների առկայության ազդեցությունը աշակերտների հանրակրթական ցուցանիշների վրա, ինչպես նաև հիմնվելով ուսուցիչների հարցման արդյունքների վրա ուսումնասիրել 10-րդ դասարաններում սովորողների թվի, դասավանդվող դասագրքերի և օժանդակ նյութերի, հոսքային ուսուցման պարագայում համապատասխան առարկայի ուսումնասիրությանը հատկացվող շաբաթական դասաժամերի, սովորողների արտադասարանային պարապմունքների մասնակցության, ուսումնական գործընթացներում ուսուցչի կողմից համակարգչային տեղեկատվական միջոցներից օգտվելու հաճախության, և, ուսուցիչների կարծիքով, ուսումնական գործընթացներում ծնողների մասնակցության տարբեր դրսևորումների ազդեցությունները սովորողների հանրակրթական ցուցանիշների վրա:

Այս վերլուծության արդյունքները վերաբերվում են ուսումնասիրված հանրակրթական ուսումնական հաստատություններին և այդ հաստատություններում դասավանդող ուսուցիչներին:

Այդ նպատակով կիրառվել է ցրվածքային վերլուծության մեթոդը (ANOVA): Բազմակի գծային ռեգրեսիայի եղանակով իրականացվել է նաև ռեգրեսիոն վերլուծություն [1]: Կիրառվել է IBM SPSS, MS Excel, MS Access, IATA, MS SQL ծրագրային գործիքակազմը:

1. Ուսուցիչների հարցում

Հարցմանը մասնակցել են ՀՀ 60 հանրակրթական ուսումնական հաստատություններում դասավանդող 416 ուսուցիչներ՝ 90%-ը կանայք և 10%-ը տղամարդիկ: Ստորև ներկայացված են ընդհանուր վիճակագրական տվյալներ:

Ուսումնասիրության մեջ ընդգրկված ուսուցիչները, ըստ իրենց դասավանդած առարկայի, հետևյալ համամասնության են՝ 24%-ը հայոց լեզու և հայ գրականություն, 17%-ը՝ մաթեմատիկա, 12%-ը՝ հայոց պատմություն, 10%-ը՝ անգլերեն, 8%-ը՝ ռուսաց լեզու, 1%-ը՝ ֆրանսերեն, 6%-ը՝ քիմիա, 8%-ը՝ ֆիզիկա, 8%-ը՝ կենսաբանություն և 6%-ը՝ աշխարհագրություն:

Ուսուցիչների մեծ մասը (59%-ը) նշել է, որ իրենք դասավանդում են մեկ, 23%-ը՝ երկու, 6%-ը՝ երեք, 4%-ը՝ չորս, 2%-ը՝ հինգ, 2%-ը՝ վեց, 1%-ը՝ յոթ և 1%-ը՝ ութ դասարաններում, իսկ 2%-ը չի նշել որևէ պատասխան:

Ըստ հոսքերի ուսուցիչների բաշխումը հետևյալն է՝ 24%-ը՝ բնագիտական, 35%-ը՝ հումանիտար, 19%-ը՝ ընդհանուր, 14%-ը՝ տնտեսագիտական, 6%-ը՝ ֆիզմաթ հոսքերի ուսուցիչներ, իսկ 2%-ը՝ չի նշել, թե որ հոսքում է դասավանդում:

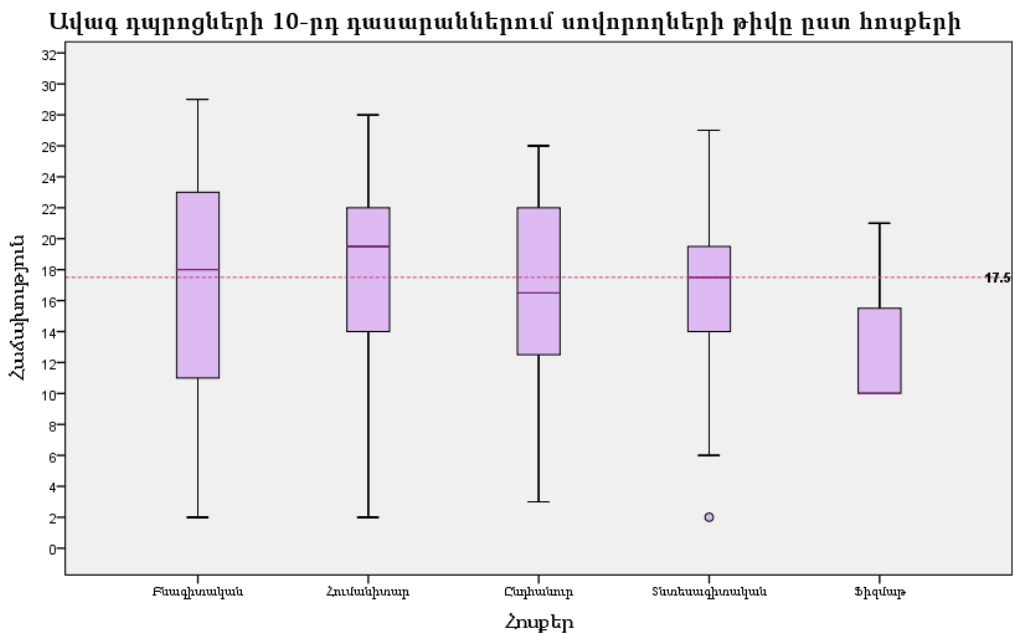
2. Դասարաններում աշակերտների թիվը

10-րդ դասարանում սովորողների միջին թիվը 17 է, նվազագույնը՝ 2, իսկ առավելագույնը՝ 31 աշակերտ: Դիտարկենք հանրակրթական ուսումնական հաստատության տիպից կախված՝ դասարաններում սովորողների խտությունը և նրանց առաջադիմության միջին միավորները:

2.1 Ավագ դպրոցների 10-րդ դասարաններում սովորողների թիվը

Ավագ դպրոցներում սովորողների միջին թիվը դասարաններում 18 է: Ստորև բերված [«արկղանման դիագրամում»](#) ներկայացված է տարբեր հոսքերում դասավանդող ուսուցիչների կողմից հարցաթերթում նշված իրենց դասարաններում սովորողների խտության բաշխումը [2]:

Դիագրամ 1



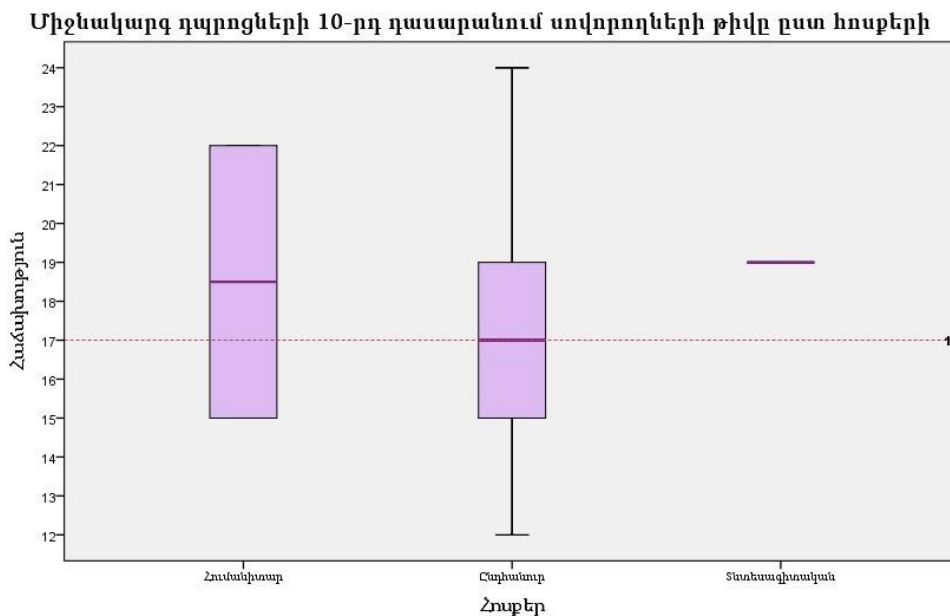
Այսպես, օրինակ, ուսումնասիրված ավագ դպրոցների բնագիտական հոսքերում սովորում են 2-29 աշակերտ, և այդ հոսքերում դասավանդող ուսուցիչների կողմից տրված հաճախ հանդիպող պատասխանը եղել է 18 աշակերտ:

Աշակերտների ամենամեծ խտությունը հումանիտար հոսքերում է: Այս հոսքերում դասավանդող ուսուցիչների պատասխաններում հաճախ հանդիպում է <<20 աշակերտ>> (տե՛ս դիագրամ 1): Իսկ ֆիզմաթ հոսքերում սովորողների թիվը դասարաններում տատանվում է՝ 11-21 աշակերտ, և ուսուցիչների հաճախ նշած պատասխանը եղել է 11 աշակերտ: Տնտեսագիտական հոսքերում սովորողների թիվը 6-27 է, սակայն եղել է դեպք, երբ ուսուցիչը նշել է 2 աշակերտ (Գյումրու թիվ 3 ավագ դպրոց):

2.2 Միջնակարգ դպրոցների 10-րդ դասարաններում սովորողների թիվը

Ըստ ուսուցիչների պատասխանների՝ միջնակարգ դպրոցներում աշակերտների միջին թիվը 10-րդ դասարաններում 17 է: Ամենաշատ թվով աշակերտները հումանիտար հոսքերում են (միջինը 18 աշակերտ):

Դիագրամ 2

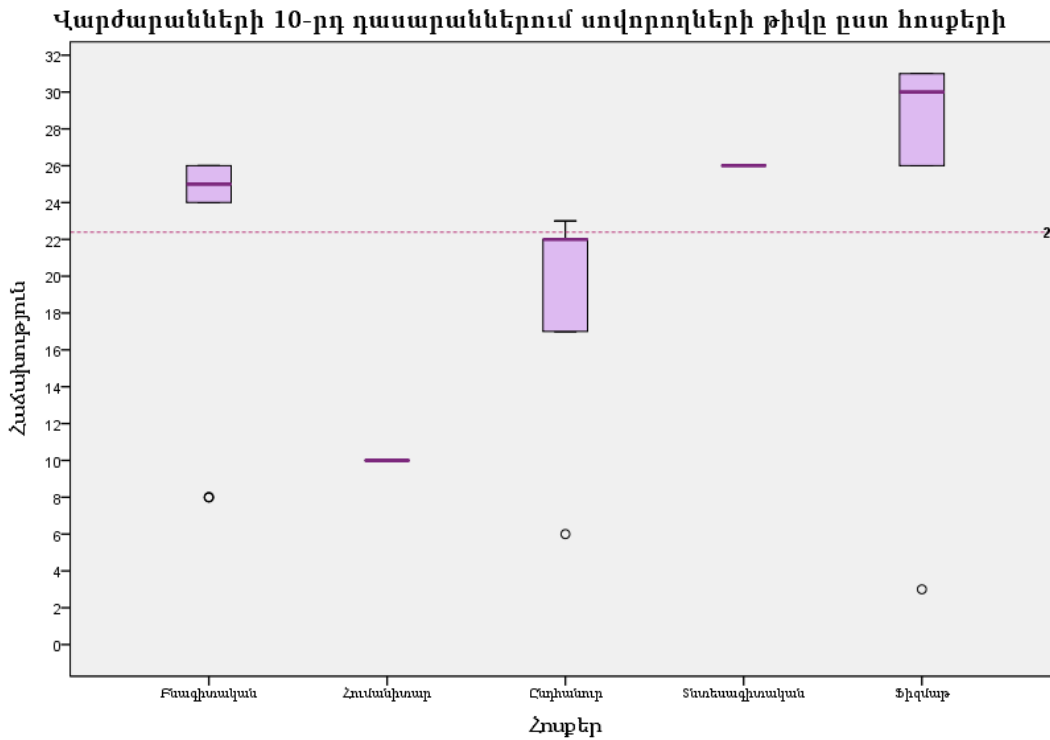


Ուսումնասիրված միջնակարգ դպրոցների մյուս երկու հոսքերի վերաբերյալ ինֆորմացիայի բացակայությունը բացատրվում է ուսուցիչների փոքրաթիվ լինելով կամ այդ դպրոցներում տվյալ հոսքի բացակայությամբ:

2.3 Վարժարաններում 10-րդ դասարաններում սովորողների թիվը

Ուսումնասիրված վարժարաններում սովորողների միջին թիվը 10-րդ դասարաններում 22 է: Ամենամեծ թվով սովորողները ֆիզմաթ հոսքերում են՝ 25-31 աշակերտ:

Դիագրամ 3



Սակայն վերոնշյալ դիագրամում կան երեք եզակիություններ բնագիտական հոսքում (Վայքի քաղաքապետարանի հանրակրթական վարժարանում) սովորում է 8 աշակերտ, ընդհանուր հոսքում (Իջևանի վարժարանում)՝ 6 աշակերտ և ֆիզմաթ հոսքում (Վանաձորի թիվ 24 միջնակարգ դպրոցում)՝ 3 աշակերտ:

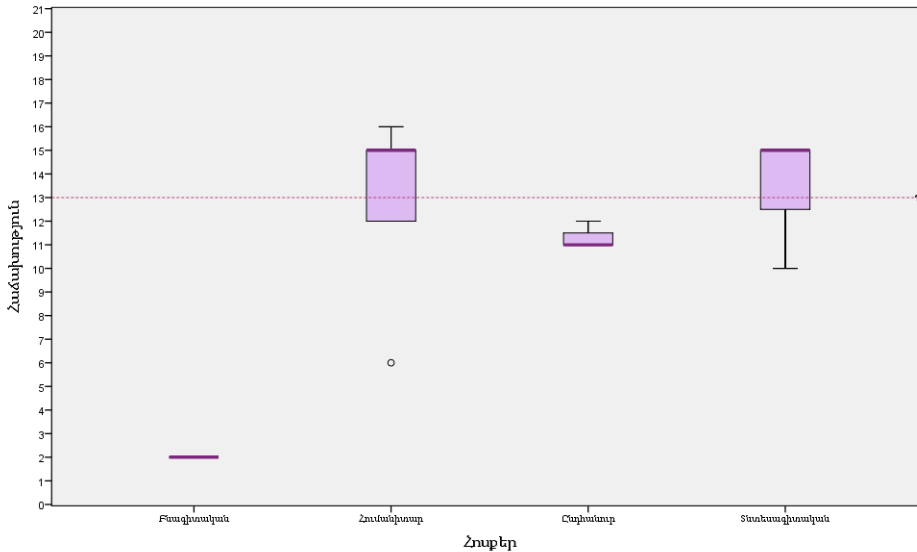
2.4 Ոչ պետական հանրակրթական ուսումնական հաստատությունների 10-րդ դասարաններում սովորողների թիվը

Ուսումնասիրված ոչ պետական հանրակրթական ուսումնական հաստատությունների 10-րդ դասարաններում սովորողների միջին թիվը 13 է: Այս տիպի դպրոցներում սովորողների թիվը մեծ է հումանիտար (16 աշակերտ) և

ունտեսագիտական (15 աշակերտ) հոսքերում: Այս երկու հոսքերում էլ ուսուցիչների հաճախ հանդիպող պատասխանը եղել է 15 աշակերտ:

Դիագրամ 4

Ոչ պետական ուս. հաստատությունների 10-րդ դասարաններում սովորողների թիվը ըստ հոսքերի



Ուսումնասիրված ոչ պետական ուսումնական հաստատությունների 10-րդ դասարանում սովորողների թիվը ներկայացնող դիագրամում կա եզակիություն. հումանիտար հոսքում (<<Հայ կրթություն>> կրթական հիմնադրամում) սովորողների թիվը 6 է:

Այսպիսով, դատելով սովորողների՝ դասարաններում առկա թվի միջին արժեքներից՝ ամենախիտը (միջինը 22 աշակերտ) վարժարանների դասարաններն են, ի տարբերություն ավագ դպրոցների (միջինը 18 աշակերտ), միջնակարգ դպրոցների (միջինը 17 աշակերտ) և ոչ պետական ուսումնական հաստատությունների (միջինը 13 աշակերտ):

Դիտարկենք միևնույն հոսքերում սովորողների հանրակրթական ցուցանիշները (տե՛ս աղյուսակ 1):

Աղյուսակ 1

Միևնույն հոսքերում սովորողների առաջադիմության ցուցանիշները ըստ ուսումնական հաստատության տիպի					
Հոսքեր	Բնագիտական	Հումանիտար	Ընդհանուր	Տնտեսագիտական	Ֆիզվաթ
Դպրոցի տիպ					
Ավագ դպրոց	5.34	5.29	4.55	5.26	5.11
Միջնակարգ դպրոց	6.02	5.28	5.21	5.57	4.91
Վարժարան	5.87	4.57	5.21	-	7.37
Ոչ պետական ուս. հաստատություն	7.31	6.70	5.44	6.48	5.80

Բնագիտական և հումանիտար հոսքերում սովորողների առաջադիմությունը

Ոչ պետական հանրակրթական ուսումնական հաստատությունների 10-րդ դասարաններում բնագիտական և հումանիտար հոսքերում սովորողների հանրակրթական ցուցանիշը¹ նշանակալիորեն բարձր է ավագ դպրոցների, միջնակարգ դպրոցների և վարժարանների այդ նույն հոսքերում սովորողների առաջադիմությունից²:

Ընդհանուր հոսքերում սովորողների առաջադիմությունը

Ինչպես նկատում ենք, ընդհանուր հոսքերում 10-րդ դասարանացիների ամենացածր միջին միավորները ավագ դպրոցներում սովորողների միջին միավորներն են: Ե՛վ միջնակարգ դպրոցներում, և՛ վարժարաններում, և՛ ոչ պետական ուսումնական հաստատություններում սովորողների առաջադիմությունը նշանակալիորեն բարձր է ավագ դպրոցներում սովորողների առաջադիմությունից: Սա, թերևս, բացատրվում է այն հանգամանքով, որ սովորողների մի մասը նախընտրում է այս հոսքում սովորել, քանի որ դեռևս կողմնորոշված չեն իրենց

¹ Հանրակրթական ցուցանիշ ասելով՝ հասկանում ենք Գնահատման և թեստավորման կենտրոնի կողմից 10-րդ դասարանացիների շրջանում իրականացված արտաքին ընթացիկ գնահատման ժամանակ աշակերտների՝ իրենց նախընտրած երկու առարկաներից թեստավորման ժամանակ ձևավորված ցուցանիշները: Այս ցուցանիշը նաև ցույց է տալիս հանրակրթության երրորդ աստիճան մուտք գործելիս աշակերտների նախկին կրթական բազան: Ցուցանիշը գնահատվում է 10 միավորային համակարգով:

² Աղյուսակներում մզեցված են խմբերում ցուցաբերված հանրակրթական ցուցանիշների միջին միավորների մեծագույն արժեքները: Միևնույն գույնով նշված են քննարկվող այն խմբերի ցուցանիշները, որտեղ խմբերի հանրակրթական միջին միավորների միջև տարբերությունները վիճակագրորեն նշանակալի են և առկա է 0.5 և ավելի միավորի տարբերություն:

ապագա մասնագիտության ընտրության հարցում, առաջնորդվում է դպրոցը պարզապես ավարտելու ցանկությամբ:

Ուսումնասիրության մեջ ընդգրկված ընդհանուր հոսքերում սովորողների գրեթե կեսը սովորում են միջնակարգ դպրոցներում: Հարկավոր է նշել, որ գյուղական, բարձրլեռնային և հեռավոր ու սահմանամերձ գյուղական միջնակարգ դպրոցներում աշակերտները սովորում են ընդհանուր հոսքերում:

Տնտեսագիտական հոսքերում սովորողների առաջադիմությունը

Տնտեսագիտական հոսքերում ոչ պետական ուսումնական հաստատություններում սովորողների առաջադիմությունը նշանակալիորեն բարձր է ավագ դպրոցում սովորողների առաջադիմության հանրակրթական ցուցանիշներից:

Ֆիզմաթ հոսքերում սովորողների առաջադիմությունը

Ֆիզմաթ հոսքում սովորողների առաջադիմության հանրակրթական ցուցանիշներից ամենաբարձրը եղել է վարժարաններում սովորողների ցուցանիշը, որը նշանակալիորեն բարձր է և՛ ավագ դպրոցներում, և՛ միջնակարգ դպրոցներում սովորողների ցուցանիշներից:

Այսպիսով, ինչպես նկատում ենք աղյուսակ 1-ում, ոչ պետական ուսումնական հաստատությունների բոլոր հոսքերում հանրակրթական ցուցանիշի միջին միավորները ամենաբարձր են՝ բացառությամբ ֆիզմաթ հոսքերից:

Ֆիզմաթ հոսքերում սովորողների հանրակրթական ցուցանիշի ամենաբարձր միավորը վարժարաններում է: Իսկ ավագ դպրոցների ընդհանուր հոսքերում սովորողների ցուցանիշը ներկայացված աղյուսակում ամենացածրն է:

3. Ռեգրեսիոն վերլուծություն և ազդեցությունների դասակարգում

Իրականացվել է տվյալների ռեգրեսիոն վերլուծություն՝ ստորև ներկայացվող բազմակի գծային ռեգրեսիայի եղանակով: Պարզվել է, որ դասարաններում առկա աշակերտների թիվը և հոսքային ուսուցման եղանակը գործոններ են, որոնք 10-րդ դասարաններում սովորողների հանրակրթական ցուցանիշների վրա ազդում են նշանակալիորեն: Այդ ազդեցությունները առաջարկվող գծային բազմակի ռեգրեսիայի մոդելում հանդես են գալիս իրենց համապատասխան գործակիցներով (կշիռներով):

$$Y_{\text{հանրակրթ. ցուց.}} = 3.108 + 0.633 * (1 - 10 - \text{ական աշակերտ}) + 0.298 * (11 - 15 - \text{ական աշակերտ}) +$$

$$+ 0.307 * (21 - 30 - \text{ական աշակերտ}) + 2.228 * (\text{բնագիտական հոսք}) +$$

$$2016թ., 10-րդ դասարաններում դասավանդող ուսուցիչների հարցման վերլուծություն$$

$$+1.891 * (\text{հումանիտար հոսք}) + 1.916 * (\text{ընդհանուր հոսք}) +$$

$$+2.771 * (\text{ֆիզմաթ հոսք}) + 2.121 * (\text{տնտեսագիտական հոսք}) + \varepsilon$$

$Y_{\text{հանրակրթ. ցուց.}}$ -ը սովորողների կանխատեսվող հանրակրթական ցուցանիշն է, որը վերոնշյալ բանաձևում ձևավորվում է որպես դիտարկված դասարաններում առկա աշակերտների ունեցած թվի և աշակերտների բնագիտական, հումանիտար, ընդհանուր, տնտեսագիտական և ֆիզմաթ հոսքերում սովորելու ազդեցություններով: Քննարկված ազդեցությունների բացակայության դեպքում սովորողի ցուցանիշը կանխատեսվում է 3.1 միավոր: Նկատում ենք, որ բոլոր ազդեցությունները դրականորեն են անդրադառնում սովորողների ցուցանիշների վրա (բանաձևում բոլոր ազդեցությունների գործակիցները դրական մեծություններ են): Այդ ազդեցությունները կարող ենք դասակարգել ըստ բանաձևում ազդեցությունների գործակիցների մեծության և ուղղության:

- Առավելագույն դրական ազդեցություն ունի ֆիզմաթ հոսքում, բնագիտական հոսքում, տնտեսագիտական հոսքում, ընդհանուր հոսքում, հումանիտար հոսքում սովորելը:
- Միջին դրական ազդեցություն ունի 1-10-ական և 21-30-ական աշակերտ ունեցող դասարաններում սովորելը:
- Որոշակի թույլ դրական ազդեցություն ունի 11-15-ական աշակերտ ունեցող դասարաններում սովորելը:

Դասարաններում աշակերտների թիվը խմբավորվել է 1-10, 11-15, 16-20 և 21-30 աշակերտ ունենալու սկզբունքով և վերոնշյալ կանխատեսումը իրականացվել է 16-20 աշակերտ ունեցող խմբի համեմատությամբ, որի ազդեցությունը կանխատեսման մոդելում բացակայում է վիճակագրորեն նշանակալի չլինելու պատճառով: Բերենք օրինակներ: Եթե աշակերտը սովորում է 11-15 աշակերտ ունեցող բնագիտական հոսքի դասարանում, ապա նրա հանրակրթական ցուցանիշը կանխատեսվում է 5.63:

$$Y_{\text{հանր.ցուցանիշ}_{u2.1}} = 3.108 + 0.298 * 1 + 2.228 * 1 + \varepsilon_1 = 5.63 + \varepsilon_1$$

Իսկ ε_1 տվյալ աշակերտի ցուցանիշի կանխատեսման սխալն է: Եթե մեկ այլ աշակերտը սովորում է 1-10-ական աշակերտ ունեցող տնտեսագիտական հոսքի դասարանում, ապա նրա ցուցանիշը 5.86 է:

$$Y_{\text{հանր.ցուցանիշ}_{u2.2}} = 3.108 + 0.633 * 1 + 2.121 * 1 + \varepsilon_2 = 5.86 + \varepsilon_2$$

ε_2 -ը երկրորդ աշակերտի ցուցանիշի կանխատեսման սխալն է:

4. Դասագրքեր և օժանդակ նյութեր

Ուսուցչի հարցաթերը ներառել է մի հարց ուսուցիչների կողմից ուսումնական գործընթացում օգտագործվող դասագրքերի վերաբերյալ: Ուսուցիչները նշել են այն հեղինակների դասագրքերը, որոնք իրենք կիրառում են 10-րդ դասարաններում դասավանդելիս: Ուսուցիչների 95%-ը նշել է առարկայական դասագրքերի հեղինակների գրքերը, ինչպես նաև տվյալ հոսքերի համար նախատեսված դասագրքերը: Միայն ուսուցիչների 5%-ն է նշել լրացուցիչ որևէ հեղինակի դասագիրք կամ խնդրագիրք, որոնք կիրառում են ի հավելումն ծրագրային դասագրքերի: Լրացուցիչ գրականություն կիրառող ուսուցիչների 81%-ը մաթեմատիկայի և 4-ական տոկոսն էլ անգլերենի, քիմիայի, ֆիզիկայի և կենսաբանության ուսուցիչներ են: Հետաքրքիր կլիներ դիտարկել լրացուցիչ դասագրքեր նշած և չնշած ուսուցիչների մոտ սովորողների առաջադիմության համեմատությունը, սակայն նրանց փոքր թվի պատճառով հնարավոր չէ արդյունքների մասին եզրակացություն անել:

Հետաքրքիր է ուսումնասիրել 10-րդ դասարանում դասավանդող ուսուցիչների կողմից նշված գրքերի ցանկը: <<Հայոց լեզու և հայ գրականություն>>, <<Հանրահաշիվ և մաթեմատիկական անալիզի տարրեր>>, <<Երկրաչափություն>>, <<Աշխարհագրություն>> առարկաների դեպքում բոլոր ուսուցիչները միևնույն հեղինակների գրքերով են դասավանդում, իսկ <<Կենսաբանություն>>, <<Քիմիա>>, <<Ֆիզիկա>> առարկաների դեպքում, բացի դասագրքից, ուսուցիչները նշել են նաև խնդրագրքեր և առարկայական շտեմարաններ:

Անգլերեն և ռուսաց լեզու դասավանդող ուսուցիչները նշել են հանրակրթական ուսումնական հաստատություններում կիրառվող երկու տարբեր հեղինակների դասագրքեր ըստ ուսուցչի (դպրոցի) նախընտրության: Այն ուսուցիչները, որոնք չեն նշել կոնկրետ հեղինակների անուններ, այլ նշել են պարզապես <<դասագիրք>> կամ <<խոսքային դասագիրք>>, փոքրաթիվ են: Այս ուսուցիչները կազմում են մանկավարժական որակավորման տարակարգերի համար դեռևս չդիմած ուսուցիչների 6%-ը և արդեն 1-ին տարակարգ ունեցող ուսուցիչների 2%-ը: 2-րդ տարակարգեր արդեն ունեցողների և տարակարգի համար արդեն դիմած, բայց դեռևս այն չստացած ուսուցիչների շրջանում 10-րդ դասարանում իրենց դասավանդած առարկաների դասագրքերի հեղինակները նշված են բարեխղճորեն:

Այս ուսուցիչների խումբը նաև դիտարկվել է ըստ իրենց մանկավարժական աշխատանքի ստաժի: 1-10 տարվա աշխատանքային ստաժ ունեցողների 3%-ը, 11-20 տարվա ստաժ ունեցողների 4%-ը, 21-30 աշխատանքային ստաժ ունեցողների 1 %-ը և 31 և ավելի տարվա մանկավարժական ստաժ ունեցողների 8%-ը չի նշել դասավանդման ժամանակ օգտագործվող դասագրքերի հեղինակների անունները:

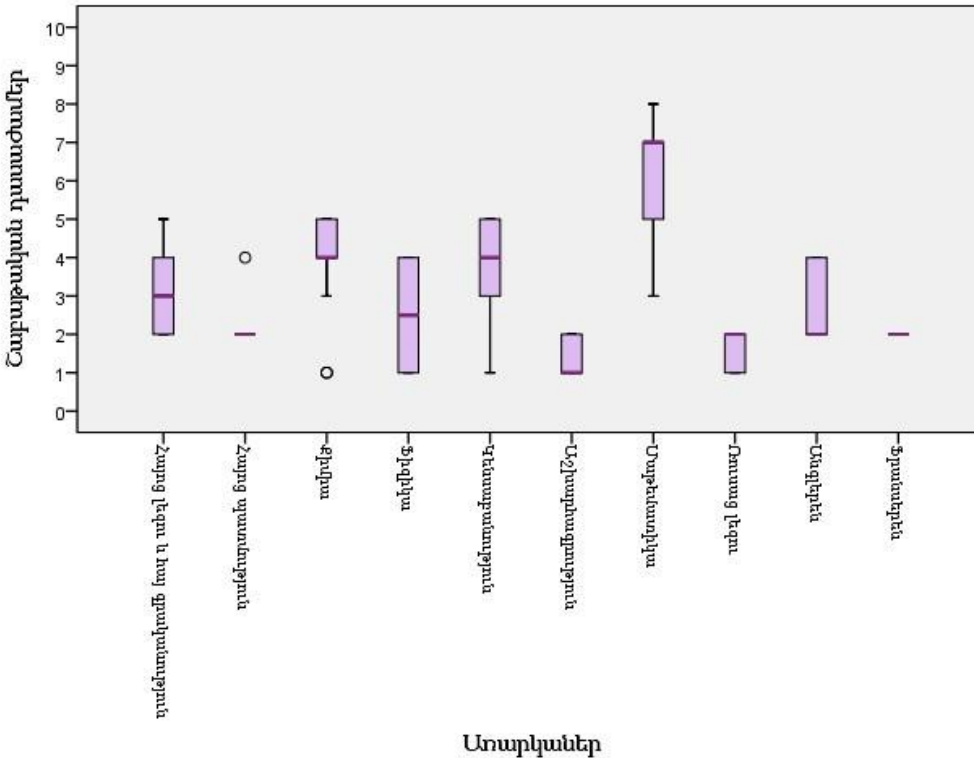
5. Առարկաների դասավանդմանը հատկացվող շաբաթական դասաժամեր

<<Ձեր դպրոցում շաբաթական քանի դասաժամ է հատկացվում 10-րդ դասարանում Ձեր դասավանդած առարկայի ուսուցմանը (տարբեր հոսքերում դասավանդելու պարագայում նշել յուրաքանչյուր հոսքի դասաժամը)>> հարցին ուսուցիչների պատասխանները ներկայացվում է ստորև:

5.1 Բնագիտական հոսք

Դիագրամ 5ա

Բնագիտական հոսքում առարկայի ուսումնասիրությանը տրամադրվող շաբաթական դասաժամերը ըստ ուսուցիչների



Բնագիտական հոսքերում <<Հայոց լեզու և հայ գրականություն>> առարկայի ուսումնասիրությանը տրամադրվում է շաբաթական 2-5 դասաժամ: Ուսուցիչները իրենց պատասխաններում հաճախ նշել են 3 դասաժամ: Հայոց պատմություն այս հոսքերում ուսուցիչները պարապում են շաբաթական 2-ական դասաժամով: Եղել է նաև մի ուսուցիչ, ով նշել է 4 դասաժամ: Քիմիայի ուսուցիչները այս հոսքերում պարապում են շաբաթական 3-5 դասաժամով, եղել են նաև եզակի դեպքեր, երբ ուսուցիչը նշել է 1 դասաժամ (Նոյեմբերյանի ավագ դպրոցում և Մասիսի թիվ 5 ավագ

դպրոցում): Ֆիզիկա այս հոսքում դասավանդում են շաբաթական 1-4 դասաժամ: Կենսաբանություն դասավանդվում է շաբաթական 1-5 դասաժամ: Աշխարհագրություն դասավանդվում է շաբաթական 1-2 դասաժամ, հաճախ ուսուցիչները նշել են 1 դասաժամ: Մաթեմատիկա դասավանդվում է շաբաթական 3-8 դասաժամեր, հաճախ ուսուցիչները նշել են 7 դասաժամ: Ռուսաց լեզվի դասավանդմանը տրամադրվում է շաբաթական 1-2 դասաժամ: Անգլերենի ուսումնասիրմանը տրվում է շաբաթական 2-4 դասաժամ: Ֆրանսերենի համար նախատեսվում է շաբաթական 2 դասաժամ:

Բնագիտական հոսքերում շաբաթական դասաժամերը ըստ դպրոցի տիպերի

Ավագ դպրոցներում առարկայի դասավանդմանը շաբաթական տրամադրվում են հայոց լեզու և հայ գրականություն՝ 2-5, քիմիա՝ 3-5, կենսաբանություն՝ 3-5, ֆիզիկա՝ 1-4, մաթեմատիկա՝ 3-8, աշխարհագրություն 1-2, ռուսաց լեզու 1-2 և անգլերեն 2-4 դասաժամ:

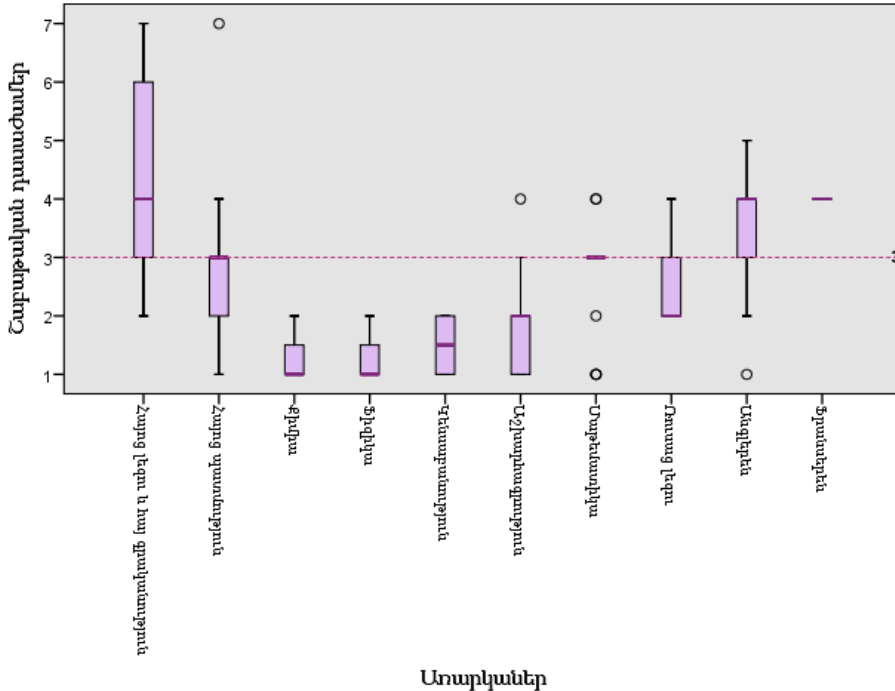
Վարժարաններում՝ հայոց լեզու և հայ գրականություն՝ 4, հայոց պատմություն՝ 2, ֆիզիկա՝ 4, կենսաբանություն՝ 2, մաթեմատիկա 3-8 դասաժամ: Մյուս հանրակրթական առարկաների ուսուցիչները չեն մասնակցել ուսուցչի հարցմանը:

Ոչ պետական ուսումնական հաստատություններում այս հոսքում հայոց լեզու և հայ գրականությունը 2, ֆիզիկան շաբաթական 3 դասաժամով են ուսումնասիրում: Մյուս հանրակրթական առարկաների ուսուցիչները չեն մասնակցել ուսուցչի հարցմանը, ինչը նաև պայմանավորված է այդ դասարաններում այլ առարկաներից աշակերտների քննություն չհանձնելով:

5.2 Հումանիտար հոսք

Դիագրամ 5բ

Հումանիտար հոսքում առարկայի ուսումնասիրությանը տրամադրվող շաբաթական դասաժամերը ըստ ուսուցիչների



Հումանիտար հոսքերում հայոց լեզվի և հայ գրականության ուսումնասիրությանը տրամադրվում է շաբաթական 2-7 դասաժամ: Հայոց պատմություն այս հոսքերում ուսուցիչները պարապում են շաբաթական 1-4 դասաժամ: Քիմիա, ֆիզիկա, կենսաբանություն հոսքերում պարապում են շաբաթական 1-2 դասաժամով: Աշխարհագրությունը դասավանդվում է շաբաթական 1-3 դասաժամ: Մաթեմատիկան դասավանդվում է շաբաթական 3 դասաժամ: Թեպետ եղել են ուսուցիչներ, որոնք նշել են 1 (Մասիսի թիվ 5 ավագ դպրոցում, Սիսիանի ավագ դպրոցում, Վայք քաղաքի պետական հանրակրթական վարժարանում), 2 (Գուգարքի ավագ դպրոցում) և 4 (Հրազդանի թիվ 10 ավագ դպրոցում, թիվ 29 ավագ դպրոցում) դասաժամ: Ռուսաց լեզվի դասավանդմանը տրամադրվում է շաբաթական 2-4 դասաժամ: Անգլերենի ուսումնասիրմանը շաբաթական տրամադրվում է 2-5 դասաժամ, եղել է նաև դեպք, երբ ուսուցիչը պատասխանել է շաբաթական 1 (Գուգարքի ավագ դպրոց) դասաժամ: Ֆրանսերենի համար նախատեսվում է շաբաթական 4 դասաժամ:

Հումանիտար հոսքերում շաբաթական դասաժամերը ըստ դպրոցների տիպերի

Ավագ դպրոցներում հայոց լեզվի և հայ գրականության ուսումնասիրությանը տրամադրվում է 2-7, հայոց պատմությանը՝ 1-4, քիմիային, կենսաբանությանը, ֆիզիկային և աշխարհագրությանը 1-2-ական, մաթեմատիկային 1-4, անգլերենին 2-5, ռուսաց լեզվին 2-4, ֆրանսերենին 4 շաբաթական դասաժամ:

Միջնակարգ դպրոցներում հայոց լեզվին և հայ գրականությանը՝ 2, իսկ անգլերենին՝ 3 շաբաթական դասաժամ:

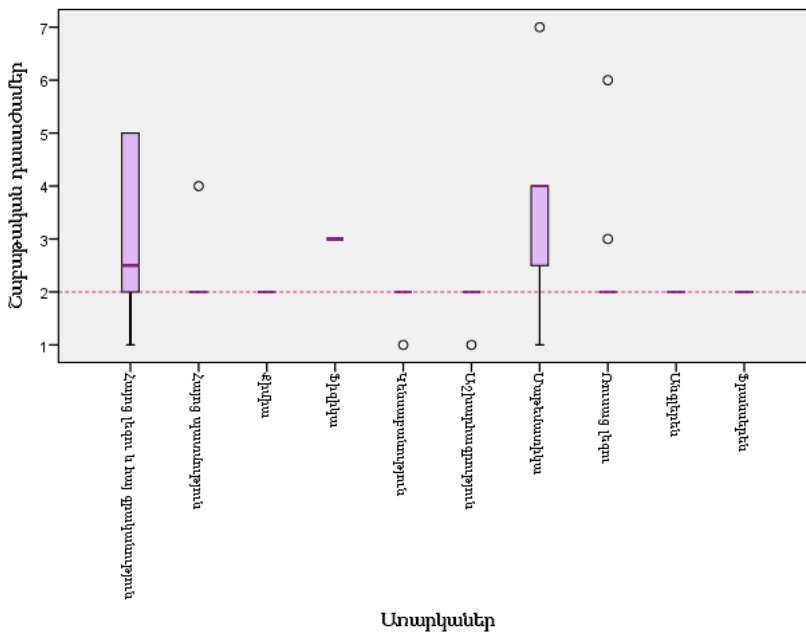
Վարժարաններում հայոց լեզվին և հայ գրականությանը 5, հայոց պատմությանը 3, կենսաբանությանը 1 և մաթեմատիկային 1 դասաժամ է տրամադրվում:

Ոչ պետական ուսումնական հաստատություններում առարկաների ուսումնասիրությանը շաբաթական տրամադրվում է՝ հայոց լեզու և հայ գրականությանը, հայոց պատմությանը, մաթեմատիկային 3-ական, քիմիային, ֆիզիկային 1-ական և աշխարհագրությանը՝ 2 դասաժամ:

5.3 Ընդհանուր հոսք

Դիագրամ 5գ

Ընդհանուր հոսքում առարկայի ուսումնասիրությանը տրամադրվող շաբաթական դասաժամերը ըստ ուսուցիչների



Ընդհանուր հոսքերում հայոց պատմության, քիմիայի, կենսաբանության, աշխարհագրության, ռուսաց լեզվի, անգլերենի և ֆրանսերենի ուսումնասիրությանը

շաբաթական տրամադրվում են 2-ական դասաժամ, իսկ ֆիզիկայի ուսումնասիրությանը տրամադրվում է 3 դասաժամ բոլոր տիպի ուսումնական հաստատություններում:

Հայոց լեզու և հայ գրականության ուսումնասիրությանը տրամադրվում է շաբաթական 1-5, իսկ մաթեմատիկայի ուսումնասիրությանը շաբաթական 1-4 դասաժամ՝ կախված դպրոցի տիպից:

Ընդհանուր հոսքերում շաբաթական դասաժամերը ըստ դպրոցների տիպերի

Ավագ դպրոցներում հայոց լեզվի և հայ գրականության ուսումնասիրությանը տրամադրվում է շաբաթական 2-5, մաթեմատիկային 1-4, ֆիզիկային 3, ռուսաց լեզվին 3-6 դասաժամ, իսկ մյուս բոլոր առարկաների ուսումնասիրությանը՝ 2 դասաժամ:

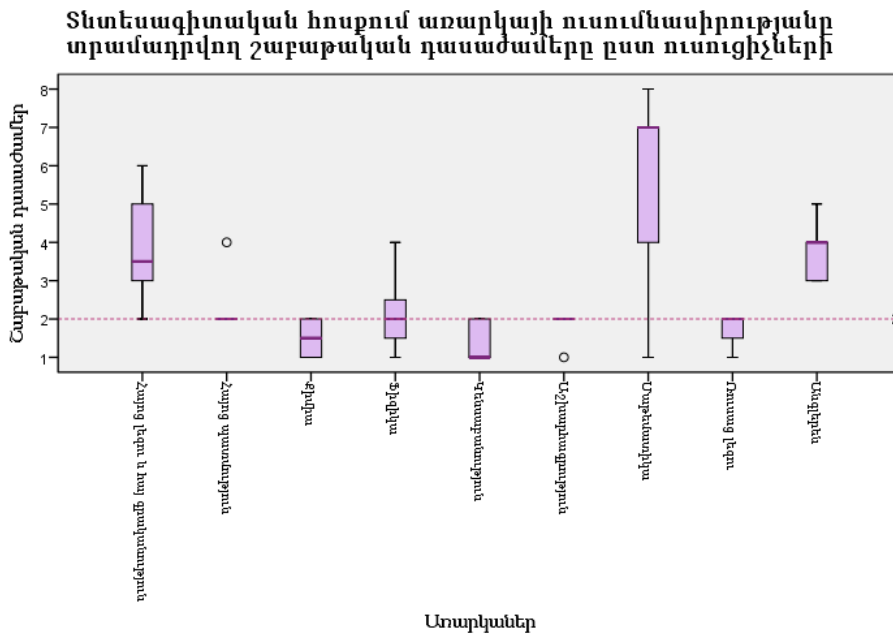
Միջնակարգ դպրոցներում հայոց լեզվին և հայ գրականությանը՝ շաբաթական 1-5, մաթեմատիկային՝ 2-4, ֆիզիկային՝ 3, իսկ մնացած բոլոր առարկաների ուսումնասիրությանը տրամադրվում է 2-ական դասաժամ:

Վարժարաններում նույն այս հոսքերում հայոց լեզու և հայ գրականության ուսումնասիրությանը տրամադրվում է շաբաթական 2-5, հայոց պատմությանը՝ 2-4, ֆիզիկային՝ 3, մաթեմատիկային 3-4 դասաժամ, իսկ մյուս առարկաներին 2-ական դասաժամեր:

Ոչ պետական ուսումնական հաստատություններում բոլոր առարկաների ուսումնասիրությանը տրամադրվում է շաբաթական 2-ական դասաժամեր:

5.4 Տնտեսագիտական հոսք

Դիագրամ 5դ



Տնտեսագիտական հոսքերում հայոց լեզվի և հայ գրականության ուսումնասիրությանը շաբաթական տրամադրվում է 2-6 դասաժամ, հայոց պատմությանը և աշխարհագրությանը՝ շաբաթական 2 դասաժամ, քիմիային, կենսաբանությանը և ռուսաց լեզվին՝ շաբաթական 1-2 դասաժամ, ֆիզիկային՝ 1-4 դասաժամ, մաթեմատիկային՝ 1-8, իսկ անգլերենին՝ 3-5 դասաժամ:

Տնտեսագիտական հոսքերում շաբաթական դասաժամերը ըստ դպրոցների տիպերի

Ավագ դպրոցներում այս հոսքերում հայոց լեզվի և հայ գրականության ուսումնասիրությանը տրամադրվում է 2-6, մաթեմատիկային՝ 2-8, անգլերենին՝ 4-5, ռուսաց լեզվին՝ 1-2, ֆիզիկային՝ 1-4, հայոց պատմությանը և քիմիային՝ 2-ական, կենսաբանությանը և աշխարհագրությանը՝ 1-2-ական շաբաթական դասաժամեր:

Միջնակարգ դպրոցներում անգլերենի ուսումնասիրությանը տրամադրվում է շաբաթական 3 դասաժամ:

Վարժարաններում մաթեմատիկայի ուսումնասիրությանը շաբաթական 8 դասաժամ է տրամադրվում:

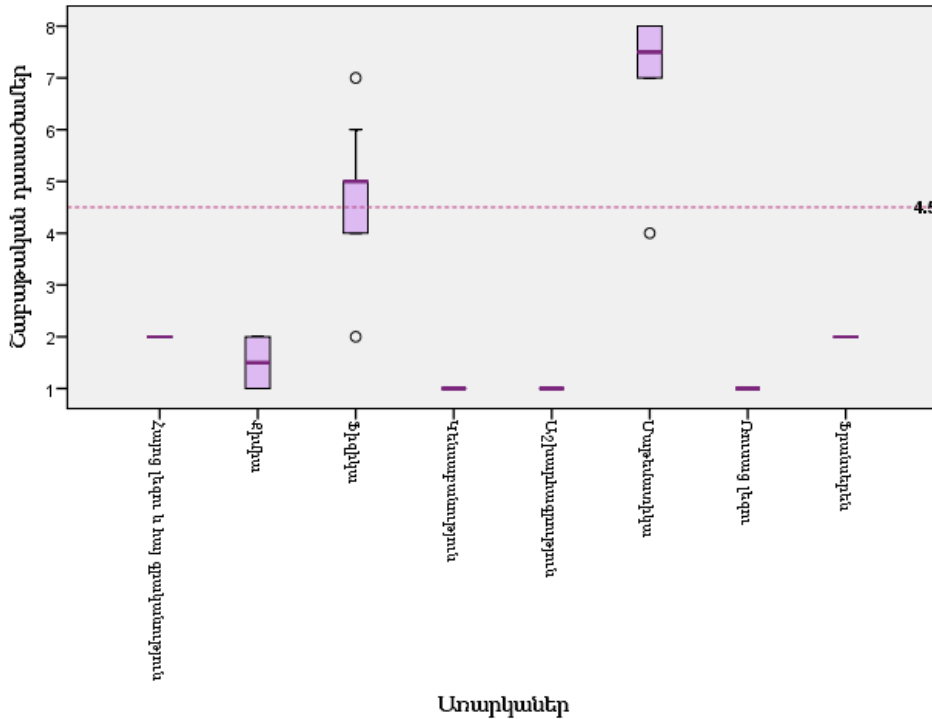
Ոչ պետական ուսումնական հաստատություններում առարկաների ուսումնասիրությանը տրամադրվում է՝ հայոց լեզվին և հայ գրականությանը, հայոց

պատմությանը, քիմիային 2-ական, ֆիզիկային 1-2, մաթեմատիկային 3-7, հաճախ 5 շաբաթական դասաժամեր:

5.5 Ֆիզմաթ հոսք

Դիագրամ 5ե

Ֆիզմաթ հոսքում առարկայի ուսումնասիրությանը տրամադրվող շաբաթական դասաժամերը ըստ ուսուցիչների



Ֆիզմաթ հոսքերում հայոց լեզվի և հայ գրականության ուսումնասիրությանը տրամադրվում է շաբաթական 2 դասաժամ, քիմիայի ուսումնասիրությանը՝ 1-2 դասաժամ, ֆիզիկայի դասավանդմանը՝ շաբաթական 4-6 դասաժամ, կենսաբանության, աշխարհագրության, ռուսաց լեզվի ուսումնասիրությանը այս հոսքերում տրամադրվում է 1-ական, մաթեմատիկայի ուսումնասիրությանը՝ շաբաթական 7-8 դասաժամ:

Ֆիզմաթ հոսքերում շաբաթական դասաժամերը ըստ դպրոցների տիպերի

Ավագ դպրոցներում ֆիզիկայի ուսումնասիրությանը տրամադրվում է շաբաթական 4-6, մաթեմատիկային 7-8 դասաժամ, աշխարհագրությանը և ռուսաց լեզվին՝ շաբաթական 1-ական դասաժամ:

Վարժարաններում հայոց լեզվի և հայ գրականությանը ուսումնասիրությանը տրամադրվում է 2, ֆիզիկային՝ 4-5, մաթեմատիկային՝ 4-8, ֆրանսերենին՝ 2, քիմիային, կենսաբանությանը, աշխարհագրությանը՝ 1-ական շաբաթական դասաժամ:

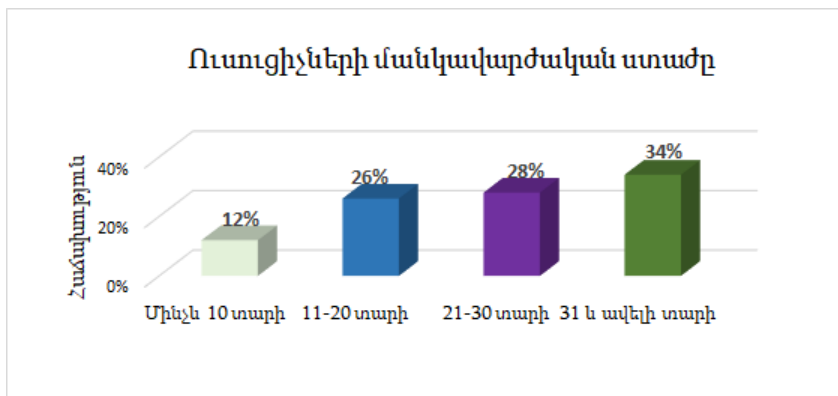
Ոչ պետական ուսումնական հաստատություններում ֆիզիկայի ուսումնասիրությանը տրամադրվում է 2, մաթեմատիկային՝ 7, իսկ քիմիային՝ 2 շաբաթական դասաժամ:

6. Ուսուցիչների մանկավարժական ստաժը, ատեստացիայի մասնակցությունը, մանկավարժական որակավորման աստիճանները (տարակարգեր)

6.1 Ուսուցիչների մանկավարժական ստաժը

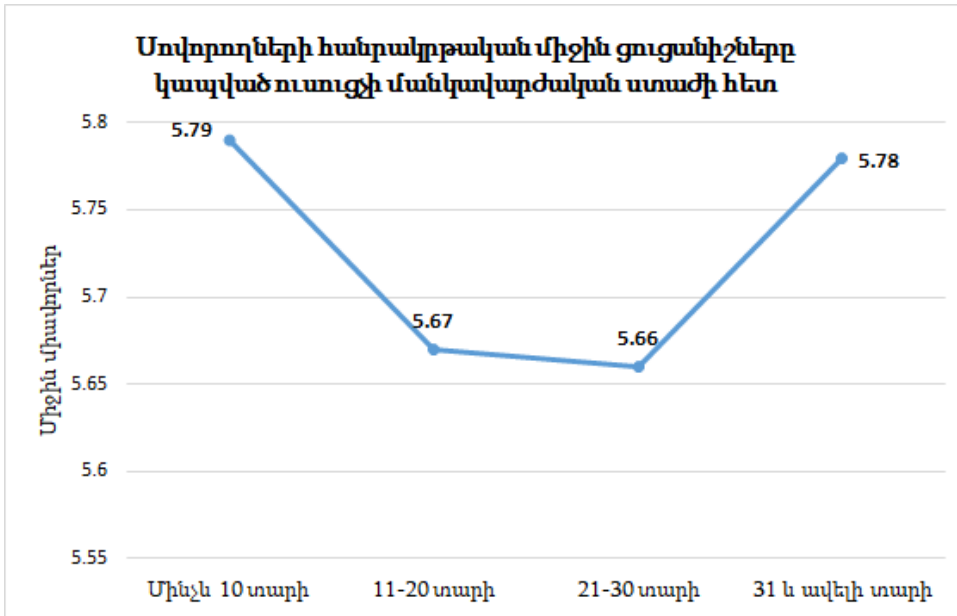
Հարցված ուսուցիչների 12%-ը ունի մինչև 10 տարվա, 26%-ը՝ 11-20 տարվա, 28%-ը՝ 21-30 տարվա, 34%-ը՝ 31 և ավելի տարվա մանկավարժական ստաժ:

Դիագրամ 6



Դիտարկենք սովորողների առաջադիմության հանրակրթական ցուցանիշների վրա իրենց ուսուցիչների մանկավարժական ստաժի ազդեցությունը: Դիագրամ 7-ում ներկայացված է վերոնշյալ մանկավարժական ստաժ ունեցող ուսուցիչների աշակերտների առաջադիմության միջին միավորները: Նշենք, որ էական տարբերություններ չեն նկատվում:

Դիագրամ 7



Այժմ դիտարկենք սովորողների առաջադիմության միջին միավորները կոնկրետ առարկաների դեպքում՝ կապված նրանց դասավանդող ուսուցիչների մանկավարժական ստաժի հետ: Առաջադիմության ամենաբարձր միջին միավորները անգլերենից են (տարբեր մանկավարժական ստաժ ունեցող ուսուցիչների խմբերում): Աշակերտների առաջադիմության ամենաբարձր միջին միավորը անգլերենից է մինչև 10 տարի աշխատանքային ստաժ ունեցող ուսուցիչների շրջանում:

Սովորողների առաջադիմությունը կապված ուսուցիչների մանկավարժական ստաժի հետ								
Ուսուցիչների մանկավարժական ստաժը	մինչև 10 տարի (ուսուցիչները ունեն 863 աշակերտ - 14%)		11-20 տարի (ուսուցիչները ունեն 1754 աշակերտ - 28%)		21-30 տարի (ուսուցիչները ունեն 2022 աշակերտ - 32%)		31 և ավելի տարի (ուսուցիչները ունեն 1641 աշակերտ - 26%)	
	Միջին միավորը	Սովորողների թիվը (%-ը)	Միջին միավորը	Սովորողների թիվը (%-ը)	Միջին միավորը	Սովորողների թիվը (%-ը)	Միջին միավորը	Սովորողների թիվը (%-ը)
Հայոց լեզու	5.21	163 (19%)	5.09	340 (19%)	5.06	377 (19%)	5.06	305 (19%)
Հանրահաշիվ	5.25	125 (14%)	5.12	278 (16%)	5.19	296 (15%)	5.17	253 (15%)
Հայոց պատմություն	5.85	102 (12%)	5.66	230 (13%)	5.81	279 (14%)	5.88	215 (13%)
Ռուսաց լեզու	6.31	111 (13%)	6.01	166 (10%)	6.27	213 (10%)	6.05	170 (10%)
Անգլերեն	6.92	95 (11%)	6.70	145 (8%)	6.64	202 (10%)	6.52	189 (12%)
Ֆրանսերեն	5.29	17 (2%)	5.00	24 (1%)	5.28	25 (1%)	5.20	20 (1%)
Կենսաբանություն	5.82	80 (9%)	5.38	182 (10%)	5.55	194 (10%)	5.67	151 (9%)
Ֆիզիկա	4.99	69 (8%)	5.03	156 (9%)	5.14	175 (9%)	5.24	144 (9%)
Քիմիա	6.14	40 (5%)	6.12	81 (5%)	5.94	92 (4%)	6.08	70 (4%)
Աշխարհագրություն	5.27	61 (7%)	5.22	152 (9%)	5.24	164 (8%)	5.23	124 (8%)
Ընդամենը		100%		100%		100%		100%

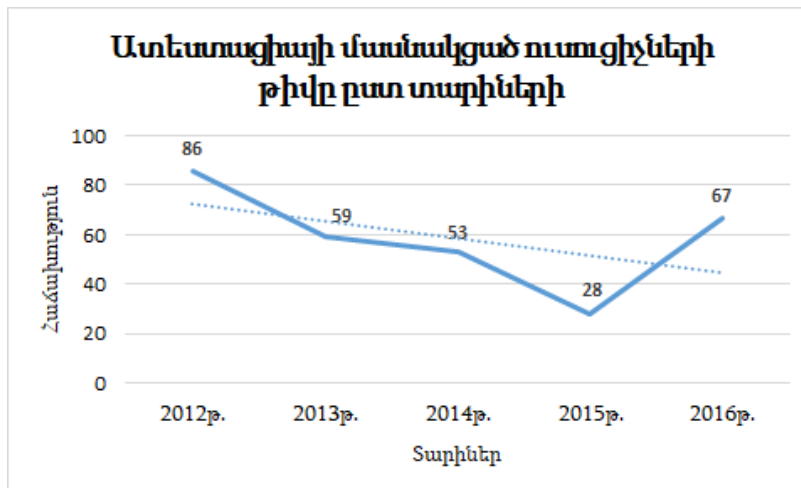
Ի դեպ, մինչև 10 տարվա մանկավարժական ստաժ ունեցող ուսուցիչների խմբերում նկատվում է հետևյալ միտումը. սովորողների առաջադիմության անգլերենի միջին միավորները նշանակալիորեն բարձր է հայոց լեզվի, հանրահաշվի, հայոց պատմության, ֆրանսերենի, կենսաբանության, ֆիզիկայի և աշխարհագրության միջին միավորներից, իսկ 21-30 տարվա աշխատանքային ստաժ ունեցող ուսուցիչների խմբում՝ անգլերենի միջին միավորը նշանակալիորեն բարձր է հայոց լեզվի, հանրահաշվի, հայոց պատմության, ֆրանսերենի, կենսաբանության, ֆիզիկայի, քիմիայի և աշխարհագրության միջին միավորներից (տե՛ս աղյուսակ 2):

6.2 Ատեստացիայի մասնակցությունը

Ուսուցիչների ատեստացիան համեմատաբար նոր երևույթ է Հայաստանի Հանրապետության հանրակրթության ոլորտում: Այն ներդրվել է ՀՀ հանրակրթության մասին օրենքով և 2010 թվականի ապրիլից դարձել է պարտադիր: Յուրաքանչյուր ուսուցիչ ենթակա է ատեստավորման յուրաքանչյուր հինգ տարին մեկ անգամ [3, հոդված 26]: Ամեն տարի հանրակրթական ուսումնական հաստատության ուսուցիչների մեկ հինգերորդը հաստատության տնօրենի առաջարկությամբ

մասնակցում է ատեստացիայի: Ատեստացիայից առնվազն վեց ամիս առաջ ուսուցիչները մասնակցում են վերապատրաստման դասընթացների, որի համար վճարում է դպրոցը տվյալ ուսումնական հաստատության բյուջեից հատկացվող միջոցներից: Այսպիսով, ուսուցիչները ենթակա են մասնակցելու շարունակական վերապատրաստումների և ատեստացիայի գործընթացը նպաստում է նրանց մասնագիտական որակավորման բարձրացմանը, ինչու չէ, նաև ինքնագարգացմանը: Ուսուցիչների հարցման ժամանակ պարզվել է, որ նրանց 87%-ը արդեն մասնակցել է ատեստացիայի գործընթացի, 10%-ը՝ դեռևս ոչ, իսկ 3%-ը չի պատասխանել այս հարցին:

Դիագրամ 8



Ատեստացիա անցած ուսուցիչների 70%-ը նաև նշել է, թե երբ է մասնակցել ատեստացիայի, իսկ 30%-ը չի նշել որևէ տարեթիվ կամ սխալ ժամանակահատված է նշել:

Հետաքրքիր է դիտարկել այս երկու խումբ ուսուցիչների սովորողների առաջադիմության ցուցանիշները:

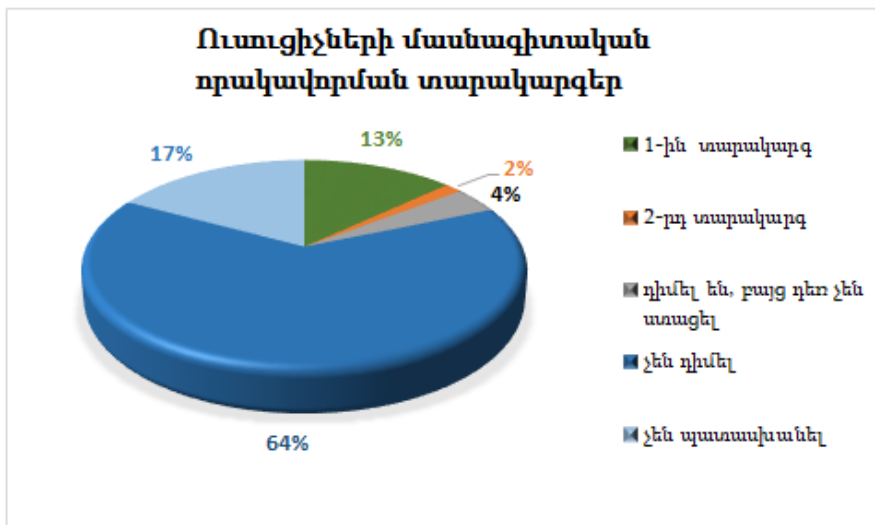
Դիտարկելով ատեստացիայի արդեն մասնակցած (5.69) և դեռևս չմասնակցած (5.83) ուսուցիչների սովորողների առաջադիմության հանրակրթական ցուցանիշները, նկատում ենք, որ, հակառակ մեր ակնկալիքների, դեռևս չատեստավորված ուսուցիչների աշակերտները մի փոքր ավելի բարձր միջին գնահատականներ են ստացել, սակայն այդ տարբերությունը էական չէ, ուստի կարող ենք ասել, որ դեռևս սովորողների առաջադիմության վրա ուսուցչի ատեստացիան դրականորեն չի անդրադառնում:

6.3 Մանկավարժության որակավորման աստիճանները

Ըստ «Հանրակրթական ուսումնական հաստատության ուսուցչի ատեստավորման կարգի» ուսուցիչները ենթակա են ատեստավորման 5 տարին մեկ անգամ: Իրենց ցանկությամբ նրանք կարող են դիմել մանկավարժության որակավորման աստիճաններ (տարակարգեր) ստանալու համար, որը ենթադրում է նաև աշխատավարձի բարձրացում. 1-ին, 2-րդ, 3-րդ և 4-րդ տարակարգերի համար համապատասխանաբար ուսուցչի դրույքաչափի 10, 20, 30 և 50 տոկոսի չափով հավելավճար ուսումնական հաստատության միջոցներից [4]:

«*Ի՞նչ տարակարգ ունեք*» հարցին հարցված ուսուցիչների 13%-ը պատասխանել է 1-ին, 2%-ը՝ 2-րդ, 4%-ը՝ դիմել է, բայց դեռ չի ստացել, 64%-ը՝ չի դիմել և 17%-ը՝ չի պատասխանել հարցաթերթի այդ հարցին:

Դիագրամ 9



Ինչպես նկատում ենք, ուսումնասիրված ուսուցիչների ամենամեծ մասը դեռևս չի դիմել ուսուցչի որակավորման աստիճան ստանալու համար:

Դիտարկենք նաև, թե որ առարկաներն են դասավանդում արդեն տարակարգ ունեցող համեմատաբար թվով ավելի շատ ուսուցիչները:

Ֆիզիկայի ուսուցիչների 35%-ը նշում է, որ ունի 1-ին տարակարգ, 3%-ը՝ 2-րդ տարակարգ, 3%-ը դիմել է, բայց դեռ չի ստացել և 52%-ը դեռ չի դիմել: 7%-ը չի պատասխանել այս հարցին:

Կենսաբանության ուսուցիչների 17%-ը ունի 1-ին տարակարգ, 8%-ը՝ դիմել է, բայց դեռ չի ստացել, 66%-ը չի դիմել, նրանցից 9%-ը չի պատասխանել այս հարցին:

Աշխարհագրության ուսուցիչների 15%-ը ունի 1-ին տարակարգ, 69%-ը՝ դեռ չի դիմել, մնացած 16%-ը՝ չի պատասխանել այդ հարցին:

Հայոց լեզու և հայ գրականություն դասավանդողների 11%-ը նշել է, որ ունի 1-ին տարակարգ, 3%-ը՝ 2-րդ տարակարգ, 4%-ը դիմել է, բայց դեռ չի ստացել, 66%-ը չի դիմել: Մնացած 16%-ը չի պատասխանել այս հարցին:

Մաթեմատիկայի ուսուցիչների 10%-ը ունի 1-ին տարակարգ, 1%-ը՝ 2-րդ տարակարգ, 3%-ը դիմել է, բայց դեռ չի ստացել, 68%-ը դեռ չի դիմել, 18%-ը չի պատասխանել հարցաթերթի այս հարցին:

Անգլերենի ուսուցիչների 10%-ը ունի 1-ին տարակարգ, 5%-ը դիմել է, բայց դեռ չի ստացել, 60%-ը դեռ չի դիմել: Մնացած 25%-ը չի պատասխանել այս հարցին:

Ռուսաց լեզվի ուսուցիչների 9%-ը ունի 1-ին տարակարգ, 66%-ը դեռ չի դիմել: Մնացած 25%-ը չի պատասխանել այս հարցին:

Հայոց պատմության ուսուցիչների 9%-ը ունի 1-ին տարակարգ, 7%-ը դիմել է, բայց դեռ չի ստացել, 67%-ը դեռ չի դիմել: Մնացած 17%-ը չի պատասխանել այս հարցին:

Քիմիայի ուսուցիչների 8%-ը ունի 1-ին տարակարգ, 4%-ը՝ 2-րդ տարակարգ, 4%-ը՝ դիմել է, բայց դեռ չի ստացել և 52%-ը դեռ չի դիմել: 32%-ը չի պատասխանել այս հարցին:

Ինչպես նկատում ենք, հանրակրթական առարկաներ դասավանդող ուսուցիչներից ֆիզիկա, կենսաբանություն և աշխարհագրություն առարկաներ դասավանդող առավել շատ ուսուցիչներն են ստացել ուսուցչի մանկավարժական որակավորման 1-ին տարակարգ:

Ուսուցչի մանկավարժական որակավորման տարակարգեր արդեն ունի ուսումնասիրված ուսուցիչների 15%-ը: Եվ ինչպես նկատում ենք՝ առարկայական ուսուցիչների 52-69%-ը թերևս չի կարևորում ուսուցիչների մասնագիտական որակավորման աստիճաններ ձեռք բերելը:

Հարկավոր է նշել, որ ուսումնասիրված ուսուցիչներից և ոչ մեկը դեռևս չունի 3-րդ և 4-րդ մասնագիտական կրթության որակավորման աստիճաններ (տարակարգեր): Ըստ օրենքի, 1-ին տարակարգ ունեցող ուսուցիչը տարակարգ ստանալուց հետո առնվազն երկու տարի անց կարող է դիմել երկրորդ տարակարգ ստանալու համար, 2-րդ տարակարգ ունեցողը այն ստանալուց հետո առնվազն երեք տարի անց կարող է դիմել 3-րդ տարակարգ ստանալու համար և արդեն 3-րդ տարակարգ ունեցողը այն ստանալուց հետո առնվազն չորս տարի անց կարող է դիմել 4-րդ տարակարգ ստանալու համար [5]:

Մա աստիճանական գործընթաց է, որը ներդրվել է 2009 թվականին Հայաստանի Հանրապետության <<Հանրակրթության մասին օրենքի>> ընդունմամբ և սկսվել է

իրականացվել 2012 թվականից: Ուստի 2021 թվականին մեր երկրում հանրակրթության համակարգում կլինեն ուսուցիչներ, որոնք կունենան ամենաբարձր՝ 4-րդ տարակարգ:

Ա. Ուսուցիչների մանկավարժական ստաժը և նրանց տարակարգերը

Ուսումնասիրվել է նաև ուսուցիչների մանկավարժական ստաժի և նրանց մասնագիտական որակավորման տարակարգերի միջև եղած կապը:

Աղյուսակ 3

Ուսուցիչների մանկավարժական ստաժը և նրանց տարակարգերը				
Տարակարգեր	1-ին տարածումս	2-րդ տարածումս	Գիմել էս, բայց դեռ չեն ստացել	Չեն դիմել
Մինչև 10 տարի	2%	16.70%	19%	16%
11-20 տարի	27.50%	33.30%	6%	33%
21-30 տարի	41%	50%	50%	26%
31 և ավելի տարի	29.50%	0%	25%	25%
Ընդամենը	100%	100.00%	100%	100%

Ինչպես նկատում ենք աղյուսակ 3-ում 21-30 տարի մանկավարժական ստաժ ունեցող ուսուցիչները կազմում են 1-ին և 2-րդ տարակարգ ունեցող ուսուցիչների մեծաթիվ խումբը, ինչպես նաև, որ 21-30 տարի աշխատանքային ստաժ ունեցողների 50%-ը նշել է, որ դիմել է, բայց դեռ չի ստացել տարակարգ: Այսինքն 21-30 տարվա մանկավարժական ստաժ ունեցողները ավելի մեծ ցանկություն ունեն տարակարգ ունենալու:

Բ. Ուսուցիչների դասավանդած հանրակրթական ուսումնական հաստատությունների տիպերը և նրանց տարակարգերը

Այս ուսումնասիրության մեջ ընդգրկված 10-րդ դասարաններում դասավանդող ուսուցիչների 69%-ը դասավանդում է ավագ դպրոցներում, 12%-ը՝ միջնակարգ դպրոցներում, 14%-ը՝ վարժարաններում և 5%-ը՝ հանրակրթական ոչ պետական ուսումնական հաստատություններում:

Դիտարկվել է ուսուցիչների դասավանդած հանրակրթական ուսումնական հաստատությունների տիպերը և նրանց որակավորման տարակարգերը (տե՛ս աղյուսակ 4):

Ինչպես նկատում ենք, թեպետ ոչ պետական ուսումնական հաստատությունների ուսուցիչները թվով ավելի քիչ են, սակայն 1-ին տարակարգ ունեցողների շրջանում ամենամեծ խումբը նրանք են կազմում:

Աղյուսակ 4

Ուսուցիչների դասավանդած հանրակրթական ուսումնական հաստատությունների տիպերը և նրանց տարակարգերը					
Տարակարգեր	Դպրոցի տիպ	Ավագ դպրոց	Միջնակարգ դպրոց	Վարժարան	Ոչ պետական ուս. հաստատություն
1-ին տարակարգ		14%	15%	16%	17%
2-րդ տարակարգ		0%	5%	8%	0%
դիմել են, բայց դեռ չեն ստացել		6%	0%	2%	0%
չեն դիմել		63%	72%	62%	61%
չեն պատասխանել		17%	8%	12%	22%
ընդամենը		100%	100%	100%	100%

Երկրորդ տարակարգ ունեցողների շրջանում համեմատաբար մեծ թիվ են կազմում վարժարանների ուսուցիչները, տարակարգերի համար դեռևս չդիմած ուսուցիչների ամենամեծ խումբը միջնակարգ դպրոցի ուսուցիչներն են:

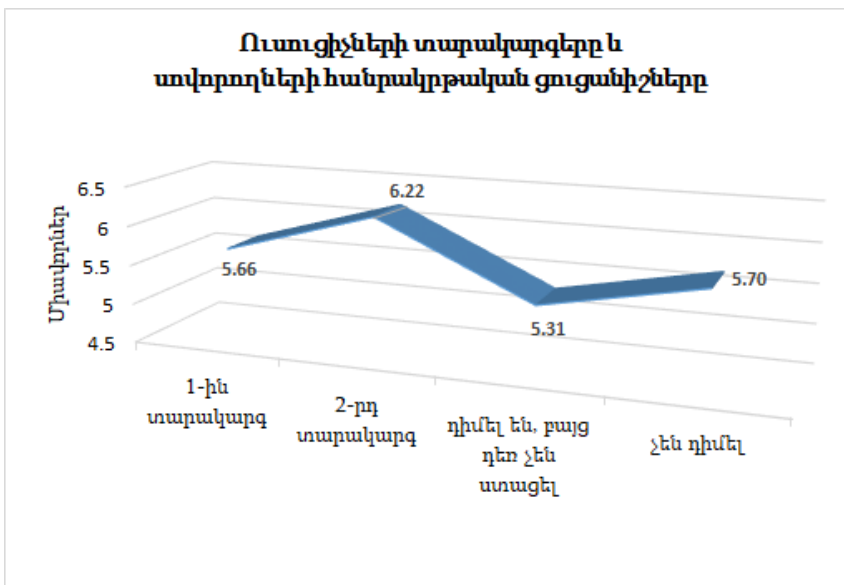
Գ. Տարբեր սեռերի ուսուցիչների տարակարգերը

Երբ դիտարկում ենք դասավանդող ուսուցիչներին ըստ սեռերի, ապա կին ուսուցիչների (կազմում են ուսումնասիրված ուսուցիչների 90%-ը) 14%-ը, և տղամարդ ուսուցիչների (կազմում են ուսումնասիրված ուսուցիչների 10%-ը) 2%-ը արդեն ունեն տարակարգեր: Երբ դիտարկում ենք տղամարդ ուսուցիչների բազմությունը նրանցից 22%-ը ունի տարակարգ, ի տարբերություն կանանց բազմության՝ որոնցից միայն 16%-ը ունի տարակարգ: Այսինքն, թեպետ տղամարդիկ կազմում են ուսումնասիրված ուսուցիչների փոքր խումբը, սակայն նկատվում է, որ նրանց շրջանում տարակարգեր ունեցողներն ավելի շատ են:

Դ. Ուսուցիչների տարակարգերը և աշակերտների հանրակրթական ցուցանիշները

Դիտարկենք վերոնշյալ ուսուցիչների 10-րդ դասարանում սովորողների հանրակրթական ցուցանիշները: 1-ին տարակարգ ունեցող ուսուցիչների աշակերտների հանրակրթական ցուցանիշի միջին միավորը 5.66 է, 2-րդ տարակարգ ունեցողների աշակերտների միջին միավորը՝ 6.22, այն ուսուցիչները, որոնք դիմել են, բայց դեռ չեն ստացել տարակարգ ունեն աշակերտներ, որոնց հանրակրթական միջին միավորը 5.31 է, և տարակարգերի համար դեռևս չլիմաձ ուսուցիչների աշակերտների միջին միավորը 5.70 է:

Դիագրամ 10

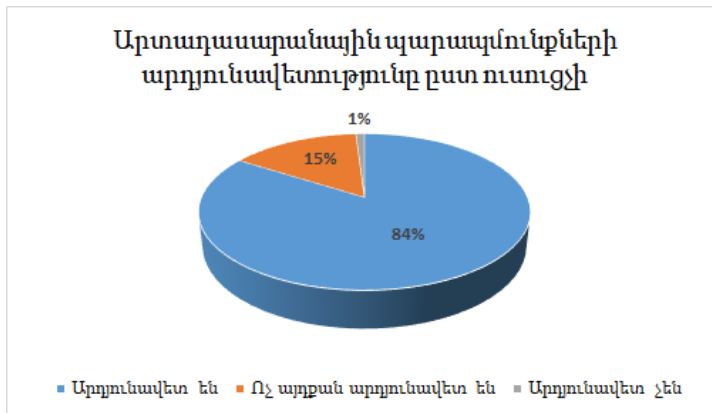


Թեև վերոնշյալ ուսուցիչների խմբերում առկա է հանրակրթական ցուցանիշների տարբերություն 2-րդ տարակարգ ունեցող ուսուցիչների մոտ աշակերտների հանրակրթական ցուցանիշը ավելի բարձր է մնացած բոլոր ենթախմբերի ուսուցիչների աշակերտների նկատմամբ, սակայն տարակարգեր ունեցողների փոքրաթիվ լինելու պատճառով սովորողների ցուցանիշների միջին միավորների միջև տարբերությունները վիճակագրորեն նշանակալի չեն: Ուստի այս ուսումնասիրության շրջանում չենք կարող պնդել, որ ուսուցչի մոտ տարակարգի առկայությունը ինչ-որ կերպ ազդում է իրենց աշակերտների հանրակրթական ցուցանիշների վրա:

7. Արտադասարանային պարապմունքները

<<Ինչպե՞ս էք գնահատում արտադասարանային պարապմունքների արդյունավետությունը>> հարցին ուսուցիչների 84%-ը նշել է <<Արդյունավետ են>>, 15%-ը՝ <<Ոչ այդքան արդյունավետ են>>, 1%-ը՝ <<Արդյունավետ չեն>> պատասխանները:

Դիագրամ 11



Այս ուսուցիչների աշակերտների 39%-ը նշում է, որ <<Մասնակցում է որևէ խմբակի>>: Այս աշակերտների հանրակրթական միջին միավորը 5.56 է, մինչդեռ 57%-ը չի մասնակցում որևէ խմբակի՝ նրանց միջին միավորը 5.31 է: Աշակերտների 4%-ը չի պատասխանել այս հարցին:

Ուսուցիչների մեծամասնությունը (84%) կարծում է, որ արտադասարանային պարապմունքները արդյունավետ են: Դիտարկենք այս ուսուցիչների աշակերտների բազմությունը: Որևէ խմբակի մասնակցող սովորողների առաջադիմության միջին միավորը (6.17) ավելի բարձր է, քան չմասնակցող աշակերտների միջին միավորը (5.58): Այն սովորողները, որոնք մասնակցում են որևէ խմբակի նշում են նաև, թե ինչ խմբակի են մասնակցում: Մեծ թվով աշակերտներ հաճախում են օտար լեզուների պարապմունքների, գեղագիտական զարգացման (երգի, պարի, հոեետորության և ասմունքի) և սպորտային խմբակներ, ինչպես նաև նորարարական <<Թումո>> ստեղծարար տեխնոլոգիաների կենտրոն, որտեղ 12-18 տարեկան աշակերտները սովորում են համակարգչային տարբեր ծրագրերի գործածություն և ձեռք բերում ռոբոտաշինության, գրաֆիկական դիզայնի և այլ պրակտիկ գիտելիքներ:

8. Ծնողների մասնակցությունը դպրոցի ուսումնադաստիարակչական գործընթացին

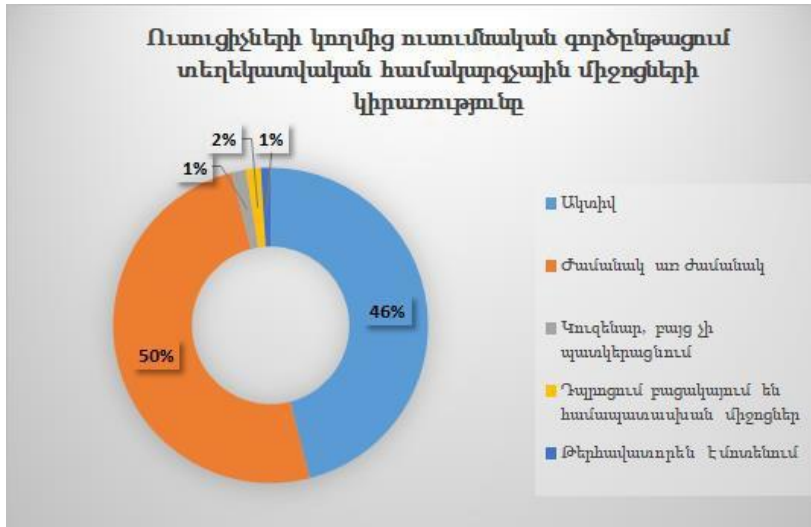
<<Ինչպե՞ս եք գնահատում ծնողների մասնակցությունը դպրոցի ուսումնադաստիարակչական գործընթացին>> հարցին ուսուցիչների 36%-ը նշել է, որ ակտիվ մասնակցում են, 31%-ը՝ պրակտիկորեն չեն մասնակցում, միայն ծնողական ժողովներին են մասնակցում, 33%-ը՝ քչերն են մասնակցում: Շատ հաճախ բարձր դասարաններում ծնողները հակված են ավելի պասիվ մասնակցելու ուսումնադաստիարակչական գործընթացին, որը իր հերթին չի նպաստում սովորողների ավելի բարձր առաջադիմության ցուցաբերելուն:

Դիտարկենք ըստ վերոնշյալ ուսուցիչների կարծիքների առանձնացված երեք խումբ ծնողների երեխաների առաջադիմության համեմատական ցուցանիշները: Առկա է շատ չնչին տարբերություն սովորողների առաջադիմության միջին միավորներում ակտիվ մասնակցող (5.84), միայն ծնողական ժողովներին այցելող՝ (5.79) և քիչ մասնակցող՝ (5.56) ծնողների երեխաների ցուցանիշներում: Թերևս նման երեք խմբերի տարանջատումը չի վերաբերում դպրոց քիչ այցելող, բայց տանը հետևողականորեն իր երեխայի առաջադիմությամբ հետաքրքրվող ծնողներին:

9. Համակարգչային տեղեկատվական միջոցների կիրառություն

Ուսումնասիրելու համար, թե որքանով են համակարգչային տեղեկատվական միջոցները (համակարգիչ, համացանց, պրոյեկտոր) նպաստում ուսումնական գործընթացների արդյունավետ կազմակերպմանը դիտարկվել են ուսուցիչների տարբեր կարծիքներ: Ուսուցիչների 46%-ը պատասխանել է, որ ակտիվ օգտագործում են դիդակտիկ նյութերի պատրաստման և դասի ընթացքում, 50%-ը նշել է, որ ժամանակ առ ժամանակ են օգտագործում, 1%-ը պատասխանել է, որ կուզենային ակտիվ օգտագործել, բայց հստակ չեն պատկերացնում՝ ինչպես, 2%-ը նշել է, որ դպրոցում բացակայում են համապատասխան միջոցները և 1%-ը նշել, որ թերհավատորեն են մոտենում ուսումնական գործընթացում դրանց կիրառման արդյունավետությանը, այդ պատճառով չեն օգտագործում:

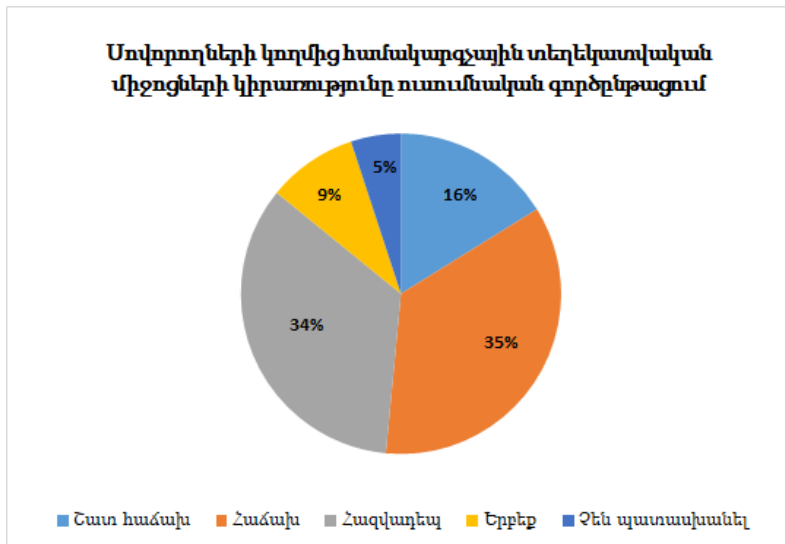
Դիագրամ 12



Համադրենք երկու մեծ խումբ կազմող ուսուցիչների (դասի ընթացքում և դիդակտիկ նյութերի պատրաստման համար համակարգչից ակտիվ օգտվողների (5.71) և ժամանակ առ ժամանակ օգտվողների (5.74)) սովորողների առաջադիմության ցուցանիշները: Ինչպես նկատում ենք, էական տարբերություն չկա այս երկու խումբ կազմող ուսուցիչների սովորողների առաջադիմությունների միջև: Իսկ դրանք ակտիվ օգտագործել ցանկացող, բայց ինչպես հստակ չպատկերացնող ուսուցիչների սովորողների առաջադիմության միջին միավորը 6.23 է: Այն ուսուցիչներ, որոնք նշել են, որ դպրոցում բացակայում են համապատասխան միջոցները ունեն աշակերտներ, որոնք առաջադիմության միջին միավորը 5.21 է, իսկ այն ուսուցիչները, որոնք նշել են, որ թերհավատորեն են մտնում ուսումնական գործընթացում դրանց կիրառման արդյունավետությանը, այդ պատճառով չեն օգտագործում ունեն աշակերտներ, որոնց միջին միավորը 9.78 է: Այս վերջին երեք կարծիքներն արտահայտող ուսուցիչների աշակերտների առաջադիմությունները չենք կարող համեմատել մյուս երկու կարծիք արտահայտող մեծաթիվ ուսուցիչների աշակերտների առաջադիմության հետ, քանի որ այդ ուսուցիչների թիվը փոքր է:

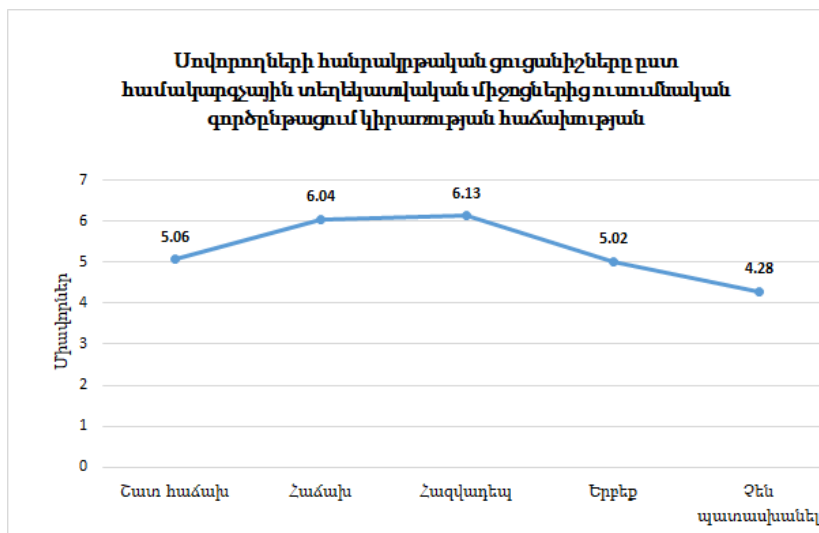
Ուսուցիչների 50%-ը համակարգչային միջոցները ժամանակ առ ժամանակ են օգտագործում: Այս ուսուցիչների աշակերտները նշում են, որ ուսման գործընթացում, բացի ինֆորմատիկայի դասերից, համակարգչային տեղեկատվական միջոցներից շատ հաճախ (16%-ը), հաճախ (35%-ը), հազվադեպ (34%-ը) և երբեք (9%-ը) են օգտվում: Սովորողների 5%-ը չի պատասխանել այդ հարցին:

Դիագրամ 13



Ե՛վ հաճախ (6.04), և՛ հազվադեպ (6.13) համակարգչային տեղեկատվական միջոցներից օգտվողների միջին միավորները նշանակալիորեն բարձր են շատ հաճախ (5.06) օգտվողների կամ երբեք չօգտվողների (5.02) առաջադիմության միջին միավորներից (տե՛ս դիագրամ 14): Հարցաթերթի տվյալ հարցին չպատասխանած սովորողների միջին միավորը ամենացածրն է (4.28):

Դիագրամ 14



Հարկավոր է խորհուրդ տալ ծնողներին այս հարցում հետևողական լինել, քանի որ ուսումնասիրությունը ցույց է տալիս, որ հաճախ օգտվող սովորողների հանրակրթական ցուցանիշը մոտ 1 միավորով բարձր է շատ հաճախ օգտվողների

ցուցանիշից: Ուղղորդեն, որ սովորողները շատ հաճախ օգտվելիս ճիշտ նպատակով կիրառեն համակարգիչը, համացանցը և այլ տեղեկատվական միջոցները: Շատ հաճախ օգտվող սովորողների 52%-ը հումանիտար, 20%-ը տնտեսագիտական, 14%-ը բնագիտական և 14%-ը ֆիզմաթ հոսքերից են:

Ինչ խոսք, երբեք համակարգչային տեղեկատվական միջոցներից չօգտվողների առաջադիմությունը ցածր է հաճախ և հազվադեպ օգտվողների համեմատությամբ: Երբեք պատասխան արտահայտած սովորողների 68%-ը 7 ավագ դպրոցների սաներ են, որոնցից 6-ը խոշոր քաղաքների, իսկ մեկը՝ միջին մեծության քաղաքի դպրոցներ են, իսկ սովորողների 32%-ը խոշոր քաղաքում գտնվող վարժարանի սաներ են: Երբեք համակարգչային տեղեկատվական միջոցներից ուսումնական գործընթացում չօգտվողների 47%-ը հումանիտար, 32%-ը ֆիզմաթ, 13%-ը տնտեսագիտական, 8%-ը բնագիտական հոսքերում սովորողներ են:

Եզրակացություն

Հիմնվելով ուսուցիչների հարցման արդյունքների վրա՝ ուսումնասիրվել է 10-րդ դասարանում սովորողների թվի, դասավանդվող դասագրքերի և օժանդակ նյութերի, հոսքային ուսուցման պարագայում համապատասխան առարկայի ուսումնասիրությանը հատկացվող շաբաթական ժամերի, սովորողների արտահայտարանային պարապմունքների մասնակցության, ուսումնական գործընթացներում ուսուցչի կողմից համակարգչային տեղեկատվական միջոցների կիրառության, ինչպես նաև ուսումնական գործընթացներում ծնողների մասնակցության տարբեր դրսևորումների ազդեցությունները 10-րդ դասարաններում սովորողների հանրակրթական ցուցանիշների վրա:

Աշակերտների թիվը դասարաններում

Ուսումնասիրվել է տարբեր տիպի դպրոցներում միևնույն հոսքերի 10-րդ դասարաններում աշակերտների խտությունը: Ոչ պետական ուսումնական հաստատություններում սովորողների թիվը միևնույն հոսքերում շատ ավելի փոքր է (13 աշակերտ) միջին դպրոցների (17 աշակերտ), ավագ դպրոցների (18 աշակերտ) և վարժարանների (22 աշակերտ) միևնույն հոսքերում սովորողների թվի համեմատությամբ, որը իր հերթին նպաստում է սովորողների ավելի բարձր հանրակրթական ցուցանիշներ ցուցաբերելուն:

Հանրակրթական առարկաների ուսումնասիրությանը տրամադրվող շաբաթական դասաժամերը

Ըստ ուսուցիչների հարցման պատասխանների՝ դիտարկվել է հանրակրթական առարկաներին տրամադրվող շաբաթական դասաժամերի բաշխումը բոլոր հոսքերի և դպրոցների դեպքում: Միևնույն առարկայի ուսումնասիրությանը տարբեր տիպի ուսումնական հաստատություններում հատկացվում է տարբեր քանակության շաբաթական դասաժամեր, ինչը իր հերթին նպաստում է սովորողների տարբեր հանրակրթական ցուցանիշների ձևավորմանը:

- Հոսքայի ուսուցման պարագայում դիտարկվել է միևնույն հոսքերում սովորողների հանրակրթական ցուցանիշները՝ կախված ուսումնական հաստատության տիպից: Բոլոր հոսքերում ոչ պետական ուսումնական հաստատություններում սովորող 10-րդ դասարանի աշակերտների հանրակրթական ցուցանիշը ամենաբարձրն է ավագ դպրոցներում, միջին դպրոցներում և վարժարաններում սովորողների ցուցանիշների համեմատությամբ՝ բացառությամբ ֆիզմաթ հոսքի:
- Վարժարանների ֆիզմաթ հոսքերում են ամրագրվել ամենաբարձր հանրակրթական ցուցանիշները ավագ և միջնակարգ դպրոցների ֆիզմաթ հոսքում սովորողների նկատմամբ:
- Իրականացվել է ռեգրեսիոն վերլուծություն սովորողների հանրակրթական ցուցանիշների վրա դասարաններում առկա աշակերտների թվի և հոսքային ուսուցման եղանակի ազդեցությունները գնահատելու համար: Պարզվել է, որ այդ ազդեցությունները դրականորեն են անդրադառնում սովորողների հանրակրթական ցուցանիշների վրա:
 - ◆ Քանի որ աշակերտների հանրակրթական ցուցանիշները ձևավորվել են նրանց կողմից երկու նախընտրելի առարկաներից արտաքին ընթացիկ գնահատմամբ թեստավորվելիս, հոսքային ուսուցման եղանակի պարագայում հոսքերում սովորողների ցուցանիշների վրա բոլոր հոսքերի դեպքում ազդեցությունները դրական են:
 - ◆ Դասակարգվել են դիտարկված գործոնների ազդեցությունները: Առավելագույն դրական ազդեցություն ունի ֆիզմաթ հոսքում սովորելը, մյուս բոլոր հոսքերում սովորելը նույնպես դրականորեն է անդրադառնում սովորողների ցուցանիշների վրա: Միջին դրական ազդեցություն ունի 1-10 և 21-30 աշակերտ ունեցող դասարաններում սովորելը և որոշակի թույլ դրական ազդեցություն ունի 11-15 աշակերտ ունեցող դասարաններում սովորելը:

Ուսուցիչների մանկավարժական ստաժը

- Դիտարկվել է ուսումնասիրության մեջ ներառված ուսուցիչների մանկավարժական ստաժի ազդեցությունը նրանց աշակերտների հանրակրթական ցուցանիշների վրա: Ուսումնասիրությունը ցույց է տալիս, որ էական տարբերություններ չկան տարբեր մանկավարժական ստաժ ունեցող ուսուցիչների աշակերտների հանրակրթական ցուցանիշներում:
- Սակայն մինչև 10 տարվա մանկավարժական ստաժ ունեցող բոլոր ուսուցիչների շրջանում նկատվում է հետևյալ միտումը. սովորողների միջին միավորները անգլերենից նշանակալիորեն բարձր է հայոց լեզվի, հանրահաշվի, հայոց պատմության, կենսաբանության, ֆիզիկայի և աշխարհագրության միջին միավորներից, ինչպես նաև 21-30 տարվա մանկավարժական ստաժ ունեցող ուսուցիչների աշակերտների անգլերենի միջին միավորը նշանակալի բարձր է հայոց լեզվի, հանրահաշվի, հայոց պատմության, կենսաբանության, ֆիզիկայի, քիմիայի և աշխարհագրության միջին միավորներից:

Ատեստացիային ուսուցիչների մասնակցությունը

Ուսուցիչների ատեստացիան, որը միտված է բարձրացնելու ուսուցիչների մասնագիտական որակները, պարտադիր գործընթաց է յուրաքանչյուր ուսուցչի համար: Ըստ ՀՀ հանրակրթության մասին օրենքի, ուսուցիչները ենթակա են ատեստավորման հինգ տարին մեկ անգամ: Մակայն այս ուսումնասիրությունը ցույց է տալիս, որ ատեստացիայի գործընթացը դեռևս չի անդրադառնում սովորողների առաջադիմության վրա:

Ուսուցիչների մասնագիտական որակավորման տարակարգեր

- Մասնագիտական որակավորման տարակարգերի ստանալու հարցում ավելի շատ շահագրգռված են 21-30 տարվա աշխատանքային ստաժ ունեցող ուսուցիչները, քանի որ մեծ թվով ուսուցիչներ, որոնք ունեն 21-30 տարվա աշխատանքային ստաժ, ունեն 1-ին և 2-րդ տարակարգեր, և այս խմբի մեծաթիվ ներկայացուցիչներն են արդեն դիմել տարակարգի ստանալու համար, բայց դեռ չեն ստացել: Տարակարգերի ստանալու համար չդիմած ուսուցիչների մեծ մասը կազմում են 11-20 տարվա աշխատանքային ստաժ ունեցողները:
- Հանրակրթական առարկաներ դասավանդող ուսուցիչների շրջանում ֆիզիկա, կենսաբանություն և աշխարհագրություն դասավանդող ուսուցիչներից ավելի մեծ թվով ուսուցիչներ են արդեն ստացել ուսուցչի մանկավարժական որակավորման 1-ին տարակարգ:

- Տարակարգ ունեցող ուսուցիչները թեպետ փոքրաթիվ են, սակայն նկատելի է, որ 1-ին տարակարգ ունեն ոչ պետական ուսումնական հաստատությունների, իսկ 2-րդ տարակարգ՝ վարժարանների ավելի մեծ թվով ուսուցիչներ: Տարակարգի համար չդիմած ուսուցիչների ամենամեծ խումբը կազմում են միջնակարգ դպրոցների ուսուցիչները:
- Դիտարկելով տարբեր տարակարգեր ունեցող և դեռևս չունեցող ուսուցիչների աշակերտների հանրակրթական ցուցանիշները՝ նկատում ենք, որ 2-րդ տարակարգ ունեցողների աշակերտների հանրակրթական ցուցանիշը որոշ չափով բարձր է մյուս ուսուցիչների աշակերտների ցուցանիշներից, սակայն տարակարգ ունեցողների փոքրաթիվ լինելու պատճառով այս տարբերությունը վիճակագրորեն նշանակալի չէ, ուստի ուսուցչի տարակարգ ունենալը չի առնչվում նրանց սովորողների հանրակրթական ավելի բարձր ցուցանիշների դրսևորման հետ:
- Տղամարդ ուսուցիչները կազմում են ուսումնասիրված ուսուցիչների ընդամենը 10 տոկոսը: Նրանից 22 տոկոսն արդեն ունի տարակարգեր, ի տարբերություն կանանց (ուսուցիչների 90 տոկոսը), որոնց միայն 16 տոկոսը ունի տարակարգեր: Այսինքն ուսուցչի որակավորման աստիճանների՝ տարակարգերի ձեռքբերմամբ նրանց որակավորման ճանաչման, հեղինակության հարցերը և որպես խրախուսում տվյալ տարակարգին համապատասխան հավելավճար ստանալը ավելի շատ տղամարդ ուսուցիչներին է հետաքրքրում:
- Հարցված ուսուցիչների մեծ մասը թերևս չի կարևորում ուսուցիչների մասնագիտական որակավորման աստիճաններ ձեռք բերելը, որը, ցավոք, նաև մասնագիտական աճի, շարունակական կրթության և ճանաչման նկատմամբ պասիվ վերաբերմունքի դրսևորում է:

Ուսուցիչների կողմից ուսումնական գործընթացում համակարգչային տեղեկատվական միջոցների կիրառությունը

- Ուսուցիչների մեծ մասը նշում է, որ իրենք ժամանակ առ ժամանակ են օգտվում համակարգչային տեղեկատվական միջոցներից (համակարգիչ, համացանց, պրոյեկտոր): Ենթադրում ենք, որ ժամանակ առ ժամանակ համակարգչային միջոցներից օգտվող ուսուցիչները ձևակերպում են աշակերտների համար այնպիսի հանձնարարություններ, որ նրանք, ևս իրենց հերթին, օգտվեն այդ միջոցներից: Մեծ խմբերը կազմում են այն ուսուցիչների աշակերտները, որոնք

նշում են, որ ուսումնական գործընթացում հաճախ կամ հազվադեպ են օգտվում համակարգչային տեղեկատվական միջոցներից:

- Այն սովորողները, որոնք հաճախ կամ հազվադեպ են օգտվում համակարգչային տեղեկատվական միջոցներից ցուցաբերում են նշանակալիորեն բարձր հանրակրթական ցուցանիշներ շատ հաճախ և երբեք օգտվողների ցուցանիշների համեմատությամբ:
- Շատ հաճախ համակարգչային տեղեկատվական միջոցներից օգտվող սովորողները իրենց հանրակրթական ցուցանիշով զիջում են հաճախ և նույնիսկ հազվադեպ օգտվողներին, ուստի հարկավոր է ծնողների և ուսուցիչների ուշադրությունը սևեռել շատ հաճախ օգտվելու բացասական ազդեցության վրա:

Արտադասարանային պարապմունքներ

Ուսուցիչների մեծամասնությունը կարծում է, որ աշակերտների արտադասարանային պարապմունքները արդյունավետ են: Դիտարկելով այդ ուսուցիչների աշակերտների բազմությունը՝ նկատում ենք, որ ավելի բարձր են այն սովորողների հանրակրթական ցուցանիշները, որոնք մասնակցում են որևէ խմբակի՝ խմբակներ չհաճախողների ցուցանիշների համեմատությամբ:

Ուսուցիչների համագործակցությունը ծնողների հետ

Ուսուցիչների պատասխաններում քանակապես գերակա չէ դպրոցի ուսումնադաստիարակչական գործընթացում ծնողի մասնակցության որևէ դրսևորման վերաբերյալ կարծիքը, թեև ուսուցիչների 36 տոկոսը նշում է, որ ծնողները ակտիվ մասնակցում են, 31 տոկոսը նշում է, որ միայն ծնողական ժողովներին են մասնակցում, իսկ 33 տոկոսը նշում է, որ ծնողներից քչերն են մասնակցում: Այս երեք կարծիքներն արտահայտող ուսուցիչների աշակերտների հանրակրթական ցուցանիշները միմյանցից էապես չեն տարբերվում:

Գրականություն

1. «Էկոնոմետրիկա. 1-ին մակարդակ՝ SPSS փաթեթի կիրառմամբ», Հետազոտական ռեսուրսների կովկասյան կենտրոն (ՀՌԿԿ)-Հայաստան, <http://www.crrc.am/546-Դասընթաց-«Էկոնոմետրիկա.-1-ին-մակարդակ՝-SPSS-փաթեթի-կիրառմամբ»?lang=hy>
2. Արկղանման դիագրամ, <http://www.physics.csbsju.edu/stats/box2.html>

3. ՀՀ Հանրակրթության մասին օրենքը, 2009, <http://www.parliament.am/legislation.php?sel=show&ID=3674&lang=arm>, հոդված 26, 31
4. ՀՀ կառավարության 2011 թվականի նոյեմբերի 10-ի N 1745 - Ն որոշման Հավելված N 4 , <<Ատեստավորման միջոցով որակավորում ստացած պետական հանրակրթական ուսումնական հաստատությունների ուսուցիչներին հավելավճար տալու կարգ >>, <http://edu.am/index.php/am/documents/view/903>, էջ 15
5. ԿԳ նախարարի 2013 թվականի օգոստոսի 15-ի N 1031-Ն հրաման, <<Հանրակրթական ուսումնական հաստատության ուսուցչի որակավորման տարակարգի բնութագրիչները, որակավորման տարակարգերի շնորհման համար անհրաժեշտ փաստաթղթերի ցանկը հաստատելու և Հայաստանի Հանրապետության կրթության և գիտության նախարարի 2011 թվականի դեկտեմբերի 22-ի 1321 հրամանը ուժը կորցրած ճանաչելու մասին>>, կետ 1, 5-րդ ենթակետ
6. 2016 թվականի նոյեմբեր-դեկտեմբեր ամիսներին ՀՀ հանրակրթական ուսումնական հաստատությունների 10-րդ դասարաններում իրականացված արտաքին ընթացիկ գնահատման ժամանակ աշակերտների հարցման արդյունքները, 2017, http://www.atc.am/files/verlucutyunner/2016/2016_noyemb-dektemb%20ashakert%20anketa.pdf
7. 2016 թվականի հոկտեմբեր-նոյեմբեր ամիսներին իրականացրած արտաքին ընթացիկ գնահատման ուսումնասիրությունների ուսուցիչների և աշակերտների ԳԹԿ բազաներ

Հավելված 1

ՈՒՍՈՒՑՉԻ ՀԱՐՑԱԹԵՐԹԻԿ

1. Ձեր մարզը, դպրոցը _____

2. Ձեր դասավանդած առարկան

- հ. լեզու և հայ գրականություն
- հանրահաշիվ և երկր.

4. Ձեր սեռը արական
 իգական

5. Մանկավարժական ստաժը _____

6. Օգտագործվող դասագիրք _____

3. Ստորև տրված աղյուսակում գրել 10-րդ դասարանում Ձեր դասավանդած դասարանը/ները/, հոսքը/երը/ և աշակերտների թիվը/երը/:

	Դասարանը	Հոսքը	Աշակերտների թիվը
Օրինակ՝	10բ	բնագիտական	23

7. Ձեր դպրոցում շաբաթական քանի դասաժամ է հատկացվում 10-րդ դասարանում Ձեր դասավանդած առարկայի ուսուցմանը: (Տարբեր հոսքերում դասավանդելու պարագայում նշել յուրաքանչյուր հոսքի դասաժամը):

ընդհանուր _____ բնագիտական _____
ֆիզմաթ _____ տնտեսագիտական _____ հումանիտար _____

8. Ատեստացիա անցե՞լ եք:

այո _____թ.ին
ոչ դեռ չեմ անցել

9. Ի՞նչ տարակարգ ունեք:

I II III IV դիմել եմ բայց դեռ չեմ ստացել
չեմ դիմել

10. Ուսումնական գործընթացում ի՞նչ չափով եք օգտվում տեղեկատվական համակարգչային տեխնոլոգիաներից (համակարգիչ, համացանց, պրոյեկտոր):

- Ակտիվ օգտվում եմ դիդակտիկ նյութերի պատրաստման և դասի ընթացքում:
- Ժամանակ առ ժամանակ եմ օգտվում:
- Կուզեմայի ակտիվ օգտվել, բայց հստակ չեմ պատկերացնում՝ ինչպես:
- Դպրոցում բացակայում եմ համապատասխան միջոցները:
- Թերահավատորեն եմ մոտենում ուսումնական գործընթացում դրանց կիրառման արդյունավետությանը, այդ պատճառով չեմ օգտվում:

11. Ինչպե՞ս եք գնահատում արտադասարանային պարապմունքների արդյունավետությունը:

արդյունավետ են ոչ այդքան արդյունավետ են արդյունավետ չեն

12. Ինչպե՞ս եք գնահատում ծնողների մասնակցությունը դպրոցի ուսումնա-դաստիարակչական գործընթացին:

- ակտիվ մասնակցում են
- պրակտիկորեն չեն մասնակցում, միայն ծնողական ժողովներին են մասնակցում
- քչերն են մասնակցում

Շնորհակալություն